

**HÄMEENLINNA,
HÄMEEN LINNAN VALLIHAUDAN
RESTAUROINTIEN ARKEOLOGINEN VALVONTA
2014**

MUSEOVIRASTO

Päivi Hakanpää
Restaurointipalvelut
Kulttuuriympäristön hoito
15.4.2015

Tiivistelmä

Hämeen linnan vallihaudan korjaustyöt aloitettiin vuonna 2013 Museoviraston johdolla ja niitä jatkoi 1.1.2014 tapahtuneen kiinteistöjen hallinnan siirron jälkeen Senaatti-kiinteistöt. Vallihauta on rakennettu 1700- ja 1800-lukujen vaihteessa. Museoviraston Restauraointipalvelut dokumentoi ja täydensi suunnittelua varten vallihaudan ja vallien mittauksia virkatyönä. Vallihaudan eteläpuolen suoja-aidan 57 peruskuopan kaivamista valvottiin ja dokumentoitiin kesäkuussa ja elokuussa. Aitaa jatkettiin puuttuvilta osilta vallihaudan eteläosassa turvallisuuden parantamiseksi. Lounaisosan kolmesta kuopasta paljastui pintamullan alta kontreskarppimuurin kuorikivien taakse laitettua kivilouhetta. Aidan perustuskuopista ei löytynyt kulttuurikerroksia. Vallihaudan suulla Vanajavedessä olevia puupaaluja dokumentoitiin 81 kpl elokuussa ja lokakuussa. Osa pienistä paaluista kuului vallihaudan rakentamisen aikana 1780-luvulla tehtyyn patorakennelmaan, osa 1830-luvun lopulla rakennettuun paaluvarustukseen, jonka tarkoituksena oli estää veden ja mudan pääsy vallihautaan. Suurimmat paalut olivat todennäköisesti 1700-luvun lopulla puretun puusillan jäänteitä. Rakenteen tietoja tarvitaan vallihaudan veden virtauksen parantamista varten. Näiden lisäksi valvottiin tekniikkasillan pohjatutkimuksia ja 4. ja 5. puolibastionien eskarppimuurien ja kontreskarppimuurien korjauksia sekä mitattiin tehdyt korotustyöt. Muurit oli rekonstruoitu 1980-luvulla, mutta ne olivat jääneet alkuperäisiä purettuja muureja matalammaksi.

Sisällysluettelo

Tiivistelmä.....	1
Sisällysluettelo.....	2
Arkisto- ja rekisteritiedot.....	3
Sijaintikartta	4
1. Johdanto	5
2. Ympäristö ja historia.....	6
3. Tutkimusmenetelmät	10
3.1. Aidan perustuskuoppien valvonta.....	10
3.2. Vallihaudan rantapaalujen dokumentointi	12
3.3. Tekniikkasillan pohjatutkimusten valvonta	13
3.4. Muurien korjaustöiden valvonta	14
4. Aidan tolppien perustuskuoppien dokumentointihavainnot.....	15
5. Vallihaudan rantapaalujen dokumentointihavainnot	17
5.1 Vallihaudan pohjoispuolen rantapaalut	17
5.2 Vallihaudan eteläpuolen rantapaalut.....	20
6. Tekniikkasillan pohjatutkimusten valvonta	24
7. Muurien korjaustöiden valvonta	25
8. Lopuksi.....	27
Lähteet.....	28
Liitteet.....	29
1. Aidan perustuskuoppien kuvaukset	29
2. Mittaustyöselostus ja piirustusluettelo.....	55
3. Piirustukset	57
4. Kuvaluettelo	64
5. Pohjatutkimukset	69
6. Vallihaudan pohjoispuolen rantapaalujen koordinaatit.....	71
7. Vallihaudan eteläpuolen rantapaalujen koordinaatit	72

Arkisto- ja rekisteritiedot

Tutkimuskohde:	Hämeen linna
Kohteen ajoitus:	Vallihauta 1777–1813
Osoite:	Kustaa III:n katu 6, 13100 Hämeenlinna
Kiinteistötunnus:	109-430-11-0 Vanha kaupunki ja linna 109-430-1-7 Saarinen
Omistaja:	Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt Hämeenlinnan kaupunki
Suojelutilanne:	Asetus 480/85, muinaismuistolaki 295/1963
Muinaisjäännöstunnus:	1000006748
Kohteen koordinaatit:	P (ETRS-TM35FIN): 6765856 I (ETRS-TM35FIN): 362640
Kenttäyöaika:	16.6.–23.6.2014, 20.–25.8.2014, 12.11.2014, 28.11.2014.
Tutkimuksen laatu:	Valvonta ja inventointi
Tutkimuksen laajuus:	271 m ²
Kenttäyöjohtaja:	FM Päivi Hakanpää
Mittausdokumentointi:	FM Janne Hymylä ja kartoittaja Tiivo Uuksulainen
Tutkimuslaitos:	Museovirasto
Tutkimuslupa:	MV5005.04.01.022014 ja MV12405.04.01.022014

Arkistoidut valokuvat: AKDG4222:1-108, Museoviraston kuvakokoelmat, Helsinki

Alkuperäisen raportin säilytyspaikka: Museoviraston arkisto, Helsinki

Korjauksiin liittyvät raportit ja tutkimukset:

Ihatsu, Sanna 2015: Hämeen linna, vallihaudan korjaus 2014. Työn dokumentointi. CasaCo Studio Oy. Museoviraston arkisto.

Sjögren, Tiina 2010: Hämeen linnan vallihaudat. Opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu.

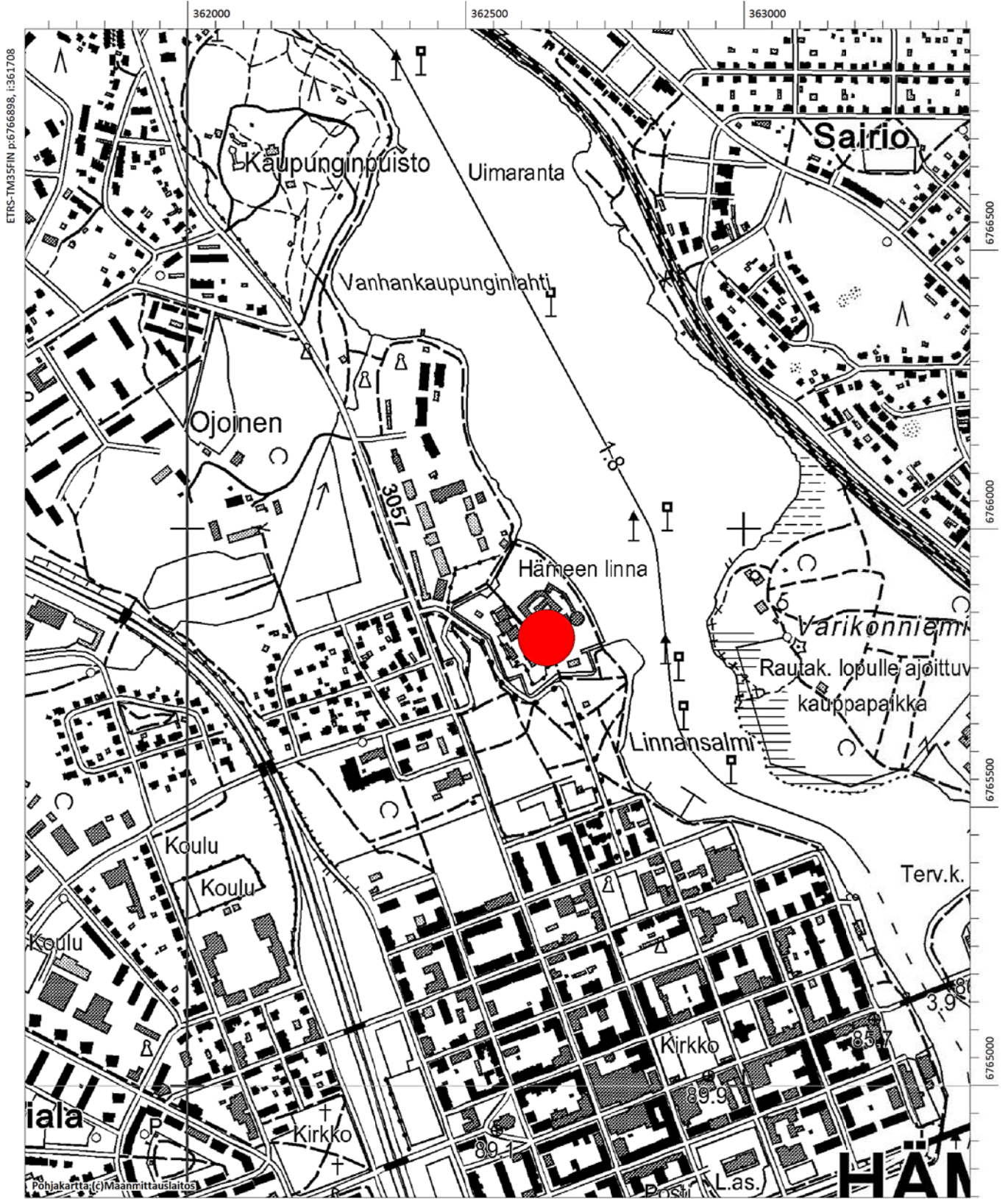
Sjögren, Tiina 2014: Hämeenlinna, Hämeen linnan vallihauta. Vauriokartoitus 2013. Museovirasto. Museoviraston arkisto, Helsinki.

Sjögren; Tiina 2014; Hämeenlinna, Hämeen linnan vallihaudan restaurointi 13.5.–18.10.2013. Museovirasto, Museoviraston arkisto, Helsinki.

HÄMEENLINNA

Hämeen linna

P 6765856 I 362640 (ETRS-TM35FIN)

1. Johdanto

Vallihaudan korjaustyöt aloitettiin vuonna 2013 Museoviraston johdolla ja Senaatti-kiinteistöt jatkoi niitä 1.1.2014 tapahtuneen kiinteistöjen hallinnansiirron jälkeen. Museoviraston Restaurointipalvelut dokumentoi ja täydensi suunnittelua varten vallihaudan ja vallien sekä niiden ympäristön mittauksia ja maastomalleja, sekä teki aidan perustuskuoppien valvonnan ja dokumentoinnin. Niin ikään dokumentoitiin Vanajavedessä vallihaudan suulla olevia puupaaluja ja valvottiin tekniikkasillan pohjatutkimuksia. Lisäksi valvottiin 4. ja 5. puolibastionien eskarppimuurien ja kontreskarppimuurien korotusta ja mitattiin tehdyt korotustyöt.

Vallihaudan eteläisen polygonin kaakkoisosasta ja lounaisosasta sekä itärannan puolelta puuttui suoja-aitaa. Linnanpuistossa sijaitsee vallihaudan vieressä kaupungin leikkipuisto, minkä vuoksi aidan jatkaminen katsottiin turvallisuussyistä kiireelliseksi. Suoja-aidan perustuskuoppien kaivamista valvottiin ja dokumentoitiin 16.6.–23.6.2014 ja 20.–25.8.2014 yhteensä yhdeksän työpäivän ajan. Samalla maastoon merkittiin takymetrillä aidan tolppien paikat suunnitelman mukaisesti. Tämän lisäksi dokumentoitiin 25.8. ja 12.11.2014 vallihaudan suulla Vanajavedessä olevat puupaalut sekä selvitettiin niiden ajoitusta arkistolähteistä. Rakenteen tietoja tarvitaan vallihaudan veden virtauksen parantamista varten. Vallihaudan luoteisosan tekniikkasillan suunnittelu käynnistyi vuoden 2014 lopulla, jolloin pohjatutkimuksia valvottiin 28.11.2014. Museoviraston Restaurointipalvelut teki virkatyönä yhteensä 11 kenttätyöpäivää. Tutkimuksiin ja valvontaan myönnettiin tutkimusluvut 25.5.2014 ja 21.11.2014 (*MV5005.04.01.022014 ja MV12405.04.01.022014*). Muurien korotustyöt veivät arvioitua enemmän aikaa, joten lounaisosan eskarppimuurin sortuma-alueen korjaukset jäivät vuodelle 2015. Myös tältä osalta vallihaudan rakenteen tutkimukset siirtyivät.

Museoviraston Restaurointipalvelut teki virkatyönä esiselvitykset, valvonnan ja mittausedokumentoinnin. Senaatti-kiinteistöjen rakennuttajapäällikkönä oli Timo Korhonen, rakennuttajakonsulttina ja hankkeen työturvallisuuskoordinaattorina toimi Ville Varjo Turkoosi 11 Oy:stä ja suunnittelijana Sanna Ihatsu CasaCo Studio Oy:stä. Hän laati myös raportin vallihaudan korjauksista. Urakoitsijana oli Kivityö Kaseva Oy:stä Jari Kaseva, joka toimi myös vankityön työnjohtajana. Hämeenlinnan kaupungin yhdyshenkilö oli Susanna Lappalainen. Vanajan vankilan yhdyshenkilöinä toimivat Marjatta Kurri ja Ulla Lehtinen.

Vallihaudan työmaalla järjestettiin lehdistötiedotustilaisuus 19.5.2014. Korjaustyöstä kerrottiin Yle Hämeen TV-uutisissa ja radiouutisissa 19.5.2014¹ sekä Hämeen Sanomien ja Yle Hämeen verkkosivuilla.² Yleisö pääsi tutustumaan työmaahan 10.6.2014 ”Ihana Parkki” –tapahtuman yhteydessä. Yleisötapahtuman jälkeen työmaata esiteltiin oikeusministeri Anna-Maja Henrikssonille. Syksyllä, 19.11.2014, laadittiin lehdistötiedote ja töiden päättymisestä kerrottiin mm. Yle Hämeen uutisissa.³

Helsingissä 15.4.2015

Päivi Hakanpää

¹ <http://areena.yle.fi/tv/2281231>. <http://areena.yle.fi/radio/2251705>.

² <http://www.hameensanomat.fi/uutiset/kanta-hame/261433-vallihaudan-korjaus-jatkuu>.

³ http://yle.fi/uutiset/hameen_linnan_vallihaudan_kunnostus_paatty_talta_eraa/7638090

2. Ympäristö ja historia

Keskiaikainen Hämeen linna on rakennettu järven ja suon väliselle moreeniharjanteelle, Turun ja Viipurin maanteiden läheisyyteen. Linnan ympärille aloitettiin bastionijärjestelmän rakentaminen vuonna 1777. Linnan pohjoispuolella sijainnut Hämeenlinnan kaupunki jouduttiin siirtämään nykyiselle paikalleen tämän viimeisen linnoittamisvaiheen alettua. Kokonaisuudessaan valleja ei saatu valmiiksi ruotsalaiskaudella. Venäläiset jatkoivat linnoitustöitä, jotka saatiin päätökseen vuonna 1813.⁴ Linnoitusjärjestelmä koostuu vesivallihaudasta ja maavalleista, jotka muodostuvat puolibastioneista sekä tenaljeista. Vesivallihautaa on kiertänyt länsi- ja eteläpuolella toinen, matalampi vallihauta.

Osa eteläisen polygonin valleista tasattiin vuonna 1869 ja 1870-luvulla ja vallihaudan kaakkoisosan kulkua muutettiin. Pohjoisosan vallit tasoitettiin ja vallihauta täytettiin vuosina 1873–1874.⁵ Ulkovarustusten korjaustyöt ja rekonstruointi käynnistyivät vuonna 1979 ja ne päättyivät vuonna 1988.⁶ Pohjoisosan linnoitusvarustukset palautettiin alkuperäiseen muotoon raveliinia lukuun ottamatta. Itärannan puolella vallihaudan kulku muutettiin sen alkuperäiseen paikkaan ja 1800-luvun lopulla kaivettu osuus peitettiin. Rekonstruktio tehtiin vanhojen ruotsalaisten ja venäläisten piirustusten sekä säilyneiden, esiin kaivettujen vallihaudan rakenteiden avulla. Tasaamiselta säästyivät länsiosan maavallit ja peittämiseltä vallihauta, lukuun ottamatta nykyisen tekniikkasillan pohjoispuolella olevaa vallihaudan uloketta, joka ulottui nykyiseen tiilimuuriin asti. Lounaisosan maavallit ovat linnoituksen sisäpuolelta tuhoutuneet Lääninvankilan tiilimuurin rakentamisen yhteydessä. Maavallit ovat painuneet aikojen saatossa ja niiden alkuperäinen muoto on loiventunut. Maavallien korkeus on noin 2-8 metriä. Korkeimmillaan vallit ovat uudelleen rekonstruoidussa pohjoisosassa.

4. puolibastionin vasemman sivun eskarppimuurista ja kontreskarppimuurista oli säilynyt 3-4 kivikertaa ja 5. puolibastionin oikean sivun muureista 2-3 kivikertaa.⁷ Eteläisen patosillan työmaan kohdalla havaittiin vuonna 1983, että vallihauta on perustettu alinna olevan risupedin ja sen päälle rakennetun puuperustuksen varaan.⁸ Alkuperäiset perustukset ovat säilyneet patosiltaan asti. Muurien kiveys on ladottu uudelleen käyttäen osittain myös uusia kiviä. Muurien kuorikivien takana ollut kivilouhe ja pienet luonnonkivet korvattiin maabetonilla. Vallihautaan laskee Ø 50 mm salaojaputkia, jotka on asennettu 1980-luvun korjausten yhteydessä vallihaudan suuntaisten haljaspuolikkaiden ja alimpien muurikivien väliin. Putket kulkevat kuorikivien ja ilmeisesti myös maabetonikerroksen takana ulottuen kiveyksen yläpintaa korkeammalle.

⁴ Koskinen 2007, 219; Lindeqvist 1926, 498, 502–504; Stenius 1973, 17.

⁵ Ailio 1917, 129; Kanerva 1979, 3.

⁶ Härö, 1979; Hämeen linnan työryhmän 1988 pöytäkirja 5.2.1988.

⁷ Hämeen linnan työmaakokouksen pöytäkirja 17.2.1988; Kuva vuodelta 1987, RHO 8982 ja kuva vuodelta 1982, RHO 7545.

⁸ Härö 1983.

Kuva: Vuonna 1987 otetussa valokuvassa näkyy 5. puolibastionin uudelleen ladottua eskarppimuuria ja salaojaputkia, joita asennettiin muurikivien taakse. RHO 8981, Museoviraston arkisto, Hämeen linna.

4. puolibastionin kärjen ja vasemman sivun maavallit on rekonstruoitu. 5. puolibastionin lähes kahdeksan metriä korkea maavalli on säilynyt suurelta osin alkuperäisenä. Korjaustöiden yhteydessä puolibastionin maavalli ulotettiin rondellin muuriin asti.⁹ Puolibastionin järvenpuoleisen eli vasemman sivun kaksi ampumaukkoa ennallistettiin.¹⁰ Vallihaudan yli on johtanut puusilta 4. puolibastionin vasemman sivun pohjoispäässä. Sen puuperustusta on vielä jäljellä vallihaudassa. Sisääntuloa sillan kohdalla on suojannut pohjoiseteläsuuntainen poikkivalli. Tätä 4. ja 5. puolibastionin välissä sijainnutta, lähes kolme metriä korkeaa poikkivallia ei ole rekonstruoitu alkuperäiseen muotoonsa.¹¹

Eteläisen polygonin eteläpuolella oli 1800-luvun lopulla nurmikenttää, jonka reunassa on kulkenut tie rantaan. Vallihaudan ja tien välissä on ollut puuistutuksia.¹² Vangit istuttivat puita valleille kuvernööri Rehbindein rahoituksella 1840-luvulla. Itärannan nykyisen nurmikentän paikalla, 4. puolibastionin kärjen kohdalta alkaen, oli 1800-luvun puolivälistä lähtien puutarha ja 1980-luvulla restaurointien aikana työmaa-alue.¹³

⁹ Hämeen linnan neuvottelukunnan työjaoston pöytäkirja 1.2.1983.

¹⁰ Hämeen linnan neuvottelukunnan työjaoston pöytäkirja 4.2.1987; Hämeen linnan työryhmän pöytäkirja 5.2.1988.

¹¹ Venäläisen insinöörikomennuskunnan päiväamätön piirustus, KA Hämeenlinna VIK 63.

¹² Valokuva vuodelta 1894, Historian kuvakokoelma 42012, Museovirasto; Postikortti 1930-luvulta, Historian kuvakokoelma PL1935, Museovirasto.

¹³ Asemapiirustus vuodelta 1888, Kansallisarkisto (KA); Ilmakuva vuodelta 1937, Historian kuvakokoelma, Museovirasto. Kuva vuodelta 1986, Museoviraston arkisto Hämeen linna, RHO8910.

Kuva: Itärannan alueella aloitettiin peitetyn vallihaudan esiin kaivaminen vuonna 1986, jolloin itäranta oli työmaa-alueita. RHO 8910, Museoviraston Hämeen linnan arkisto.

Yli 600 metriä pitkä vallihauta laskee Vanajaveden linnan koillis- ja kaakkoispuolella. Vallihaudan suualueilla kasvaa kaislaa. Pohjoisosassa patosillan eteläpuolelle oli rantaan tuotu suuria luonnonkiviä ja lohkontuja kiviä. Pohjoisen patosillan edustalla oli rantahiekassa tiilen paloja, tiilimurskaa ja pieniä kiviä. Polun vierestä maa laskee jyrkästi rantaan. Linnan itärantaa on muokattu jo 1700-luvun lopulla, kun rondellin eteen tuotiin täytömaita. Vanajaveden pintaa laskettiin vuonna 1757 perkaamalla Lempäälän Kuokkalan koskea. Koskea perattiin myös vuosina 1819–1824 sekä vuosina 1857–1862, minkä jälkeen järven pinta vakiintui 79,4 metrin korkeudelle.¹⁴ Mirja Kanerva on tarkastellut vuosien 1782 ja 1813 vallihautojen profiilipiirustuksia ja päätenyt siihen, että vallihautaan olisi jäänyt 40–50 cm:n tulvimisvara. Kuokkalan koskien perkaamisen jälkeen vallihaudassa on ollut vettä paikoin puolisen metriä.¹⁵

Vallihautaa rakennettaessa Vanajaveden pinnan vaihtelu haittasi töitä. Vuonna 1784 laadittuun ruotsalaiseen piirustukseen on merkitty vallihaudan suille puusta ja maasta tehdyt patorakennelmat.¹⁶ Venäläiset rakensivat 1830-luvun lopulla vallihaudan molempiin päihin puusta tilapäiset padot, jotta vallihauta voitiin puhdistaa. Vallihaudan reunassa kulki molemmin puolin paalurivit: rannalla paalut olivat tiheästi kahdessa ja vedessä kolmessa rivissä. Paaluilla on pyritty estämään veden ja mudan pääsy järvestä vallihautaan.¹⁷ Vallihautaa tiedetään puhdistetun vuonna 1838 ja 1870-luvulla.¹⁸ Viimeksi vallihautaa puhdistettiin maatuneesta kasvillisuudesta, maasta ja roskista vuonna 2013.

¹⁴ Kankainen ja Vuorela 2003, 130.

¹⁵ Kanerva, Otteita Vanajaveden historiasta ja rantaviivan vaihteluista Hämeen linnan alueella, Museoviraston arkisto.

¹⁶ Koskinen 2007, 227; Piirustus vuodelta 1784, Kra 0406D:12:044:137.

¹⁷ Piirustus vuodelta 1839, KA Hämeenlinna VIK 51.

¹⁸ Stenius 1973, 25; Ailio 1917, 129.

Kuva: Ruotsalaisen vuoden 1784 piirustukseen on merkitty vuoden työt. Vallihaudan päissä on patorakennelmat. Kra 0406D:12:044:137.

3. Tutkimusmenetelmät

Mittaukset tehtiin takymetrillä ja mittausdokumentoinnissa käytettiin ETRS-GK25 –tasokoordinaatistoa sekä N2000 –korkeusjärjestelmää (Liite 2). Ennen 1.11.2012 tehtyjen mittausten korkeuksiin tulee lisätä +0.456 metriä, jotta ne ovat vertailukelpoisia nykyisen korkeusjärjestelmän mukaan tehtyjen mittausten kanssa. Kohteista kirjoitettiin sanalliset kuvaukset ja tutkimuskohteet valokuvattiin. Esinelöytöjä ei talletettu Kansallismuseon kokoelmiin, koska suurin osa löydöistä oli moderneja, tai ne ajoittuivat 1800-luvun loppupuolelle. Osaa löydöistä, kuten eläinten luita ja rautanuloja, ei pystytty ajoittamaan löytökontekstin avulla. Löydöt olivat enimmäkseen peräisin pintamaasta ja täyttökerroksista, eikä tutkimuksissa havaittu kulttuurikerroksia. Löydöt valokuvattiin joko kentällä tai jälkitöiden yhteydessä ja niiden löytökonteksti kirjattiin.

3.1. Aidan perustuskuoppien valvonta

Aidan perustuskuopat kaivettiin suunnitelman mukaisiin paikkoihin, jotka merkittiin maastoon takymetrillä. Kaakkoisosan perustuskuopat kaivettiin vallihaudan ja paikoitusalueen väliselle nurmikentälle, jolla sijaitsi myös valopylväitä. Itärannan puolella perustuskuopat tulivat vallihaudan ja kevyenliikenteenväylän väliselle nurmikentälle. Näillä alueilla kuopat kaivettiin noin kahden metrin päähän vallihaudan reunasta. Lounaisosan kuopat kaivettiin noin 1,0–1,5 metriä Kustaa III:n kadun reunasta nurmikentälle päin. Kuoppien sijainti on esitetty liitteissä 3.2–3.3.

Kesäkuussa perustuskuoppia kaivettiin 34 kpl. Elokuussa kaivettiin vielä seitsemän kuoppaa itärannan puolelle vallihaudan reunaan, sekä 16 kuoppaa eteläisen polygonin lounaisosaan, jatkettavalle aidan osalle. Jälkimmäisistä neljä kuoppaa kaivettiin vanhojen aitalolppien viereen, jotta uusi aita saatiin sovitettua vanhaan aitaan. Yhteensä kuoppia oli 57 kpl, joista kaupungin alueella sijaitsi 38 kuoppaa ja Senaatti-kiinteistöjen maalla 19 kuoppaa.

Kuoppien pinta-ala oli yhteensä 48,85 m². Niiden pinta-alat olivat 0,43–1,33 m² ja syvyydet 60–95 cm. Kuopat kaivettiin pienellä kaivinkoneella, jonka kauhan leveys oli 45 cm. Lapiolla kaivettiin seitsemän kuoppaa (kuopat 2, 3, 18–21, 25, 41), koska niiden kohdilla kulki sähkökaapelit tai kaivinkoneen kauha ei ylettynyt paikalle. Takymetrillä mitattiin kunkin kuopan sijainti sekä maanpinnan ja kuopan pohjan korkeusasema. Maakerrokset kuvattiin sanallisesti ja niiden paksuudet mitattiin. Dokumentoitu kuopan seinämä myös valokuvattiin.

Dokumentoinnin jälkeen täyttömaata sisältäneiden kuoppien pohjat tasattiin kivituhkalla. Tämän jälkeen betoninen aitalolppa nostettiin kuoppaan ja asetettiin paikoilleen oikealle korkeudelle. Kuoppa täytettiin soralla ja päällimmäiseksi laitettiin mursketta. Lopuksi kuopat peitettiin mullalla ja viimeisteltiin kylvämällä nurmikko.

Kuvat: Aidan tolppien paikkoja on merkitsemässä Janne Hymylä ja Tiivo Uuksulainen. Jari Kaseva kaivaa perustuskuoppaa pienellä kaivinkoneella. AKDG4222:5-6, Päivi Hakanpää, Museovirasto.

Kuvat: Jari Kaseva ja Ville Nieminen asentavat tolppaa kuoppaan. Betonitolpan paikkaa ovat tarkistamassa Jari Kaseva ja Janne Hymylä. AKDG4222:9-10, Päivi Hakanpää, Museovirasto.

3.2. Vallihaudan rantapaalujen dokumentointi

Vallihaudan suulla Vanajavedessä sekä rannalla olevat puupaalut dokumentoitiin 25.8.2014 ja 12.11.2014. Samalla selvitettiin niiden ajoitusta arkistolähteiden avulla. Alueen pohjoispuolen paaluja dokumentoitiin 46 kpl ja eteläpuolen 35 kpl, eli yhteensä 81 kpl (liitteet 3.4–3.5 ja 6 ja 7). Paalujen paikat mitattiin takymetrillä ja niiden halkaisijat mitalla. Pohjoispuolen sahaamalla katkaistuista paaluista saatiin mitattua myös nykyiset korkeusasemat, mutta eteläpuolen paalut olivat niin huonosti säilyneitä, että niiden nykyiset korkeusasemat ovat viitteellisiä. Lisäksi paalut dokumentoitiin valokuvaamalla ja niistä kirjattiin kuvaukset.

Eteläpuolella vedenpinta oli niin alhaalla, että paalut erottuivat vedestä hyvin ja ne voitiin mitata ja dokumentoida kahlaamalla tai rannalta käsin. Pohjoispuolella vettä oli vallihaudan suulla noin metrin verran. Rannalla olevat paalut mitattiin maalta käsin. Vallihautojen suualueet tarkastettiin kahlaamalla. Paaluja ei ryhdytty kaivamaan esiin, vaan dokumentointiin ainoastaan ne paalut, jotka näkyivät. Vallihaudan suualueiden välinen rantakaistale tarkastettiin pintapuolisesti kävelemällä rantaa pitkin. Vesirajassa oleva kasvillisuus peitti osittain näkyvistä rantaviivan ja vesialueen. Marraskuussa 2014 tällä alueella ei havaittu puupaaluja. Vanajaveden (Konhonselän mittauspiste) pinnan korkeus oli marraskuun dokumentointipäivänä +79,21 (korkeusjärjestelmä NN). Veden pinnan vaihtelu oli noin 76 cm vuorokauden aikana.¹⁹

Paaluista ei otettu puulustoajoitusta varten näytteitä, koska enimmäkseen paalujen halkaisijat olivat pieniä ja niiden pintakerrokset vaurioituneita. Osa paaluista oli myös tiukasti kiinni maassa. Suuret paalut näyttivät liittyvän purettuun ja maalla peitettyyn siltaan, jonka säilyminen kokonaisuutena katsottiin tärkeämmäksi. Sillan rakenteet on dokumentoitu vuosina 1986–1987.²⁰ Tällä hetkellä paaluja ei uhkaa muu kuin rantaveden aiheuttama kulutus. Pohjoispuolella paaluja havaittiin noin 3,5 m²:n ja eteläpuolella noin 40 m²:n laajuisella alueella. Tutkitun alueen pinta-ala oli yhteensä noin 140 m².

Kuva: Janne Hymylä mittaamassa koillisosan paaluja takymetrillä. AKDG4222:71, Päivi Hakanpää, Museovirasto.

Kuva: Päivi Hakanpää dokumentoimassa kaakkoisosan paaluja. AKDG4222:78, Janne Hymylä, Museovirasto.

¹⁹ Ympäristöministeriön sivuun on viitattu 20.1.2015. <http://www.i3.ymparisto.fi/i3/kktiedote/FIN/2014/Vedenkorkeus/image/bigimage/W3503010.txt>

²⁰ Valokuvat vuodelta 1986, Museoviraston kuva-arkisto, RHO 8998 ja 8833, Hämeen linna; Piirustus vuodelta 1987, RHO 109221414.

3.3. Tekniikkasillan pohjatutkimusten valvonta

Hämeen linnan lounaisosassa vallihaudan yli kulkee ns. tekniikkasilta, jonka pintarakenteet olivat huonossa kunnossa. Uuden tekniikkasillan suunnittelu käynnistyi marraskuussa vuoden 2013 mittauksien täydennysmittauksilla 12.11.2014 ja pohjatutkimuksilla 28.11.2014. Painokairauksen tekivät Jussi Pynnönen ja Mikko Vikman (A-insinöörit Oy) H-sondi kairalla, jonka halkaisija oli 32 mm, ja tärykairalla. Mikko Vikman mittasi myös kairauspisteiden koordinaatit ja niiden ympäröivää maastoa. Tekniikkasillan kohdalla kulkee koko sillan leveydeltä kaukolämpö- ym. putkia. Lisäksi kairauksissa tuli varoa vallihaudan hirsiperustuksia ja kivirakenteita. Tämän vuoksi oli vaikeaa löytää paikka, josta kairaukset voitiin tehdä tarpeeksi läheltä tekniikkasillaa. Kairauksissa ei käytetty avattavaa kairaputkea, joten maakerrosten arkeologista tulkintaa ei voitu tehdä.

Kairauspiste 1 sijaitsi tekniikkasillan lounaispuolella, nurmikentällä (Liite 3.6). Sen sijaintikoordinaatit ovat:

$x = 6765881,90$ $y = 25470725,30$ $z = +82.06$ (pinta) ja $+70.70$ (pohja)

Kairauspiste 2 sijaitsi tekniikkasillan koillispuolella, maavallissa (Liite 3.6). Sen sijaintikoordinaatit ovat:

$x = 6765897,75$ $y = 25470735,50$ $z = +83.15$ (pinta) ja $+81.40$ (pohja)

Kuva: Jussi Pynnönen ottaa näyttettä tärykairalla kairauspisteestä n:o 1. AKDG4222:81, Päivi Hakanpää, Museovirasto.

Kuva: Kairauspiste n:o 2 sijaitsi 3. puolibastionin oikean sivun maavallissa. Näyttettä kairaa-massa H-sondilla Jussi Pynnönen ja Mikko Vikman. AKDG4222:82, Päivi Hakanpää, Museovirasto.

3.4. Muurien korjaustöiden valvonta

Hämeen linnan kaakkoisosan 4. ja 5. puolibastionin rekonstruoitujen eskarppimuurien ja kontreskarppimuurien korotukset alkoivat 26.5.2014 ja työt päättyivät 14.11.2014. Muurien taustat oli kaivettu auki jo kertaalleen 1980-luvulla, jolloin kiveykset ja vallihauta oli kaivettu esiin sekä kiveys ladottu uudelleen. Muurikiven taustaan oli tuolloin tuotu maabetonia suunnitelmien mukaan noin metrin leveydeltä.²¹ Muurien taustamaasta talteen otetut löydöt tarkastettiin, mutta niitä ei talletettu Kansallismuseon kokoelmiin. Korotetut alueet mitattiin takymetrillä (Liite 3.7). Korotettujen muurien pinta-ala oli 82 neliometriä.²²

Kuva: 5. ja 4. puolibastionien kontreskarppimuurien taustat avattuina elokuussa 2014. AKDG4222:92, Päivi Hakanpää, Museovirasto.

Kuva: Janne Hymylä on mittaamassa 5. puolibastionin eskarppimuurin korotuksia. AKDG4222:103, Päivi Hakanpää, Museovirasto.

²¹ Insinööritoimisto Pohjatutkimus Oy, piirustus n:o 9484 vuodelta 1979, Museoviraston arkisto, Hämeen linna.

²² Ihatsu 2015, 13.

4. Aidan tolppien perustuskuoppien dokumentointihavainnot

Perustuskuoppien yksityiskohtaiset havainnot on esitetty liitteessä 1 ja sijainnit liitteissä 3.2–3.3. Aidan perustuskuopista ei löytynyt kulttuurikerroksia eikä rakenteita, lukuun ottamatta lounaisosan kuoppia nro 42, 43 ja mahdollisesti kuoppaa nro 57. Aidan tolpan kuoppia ei kaivettu perusmaahan asti.

Vallihaudan 4. puolibastionin oikean sivun eteen kaivetuissa kuopissa (nro 1-18) oli pintamullan ja vanhojen pintamaakerrosten alla tiiltä, laastia ja kiviä sisältänyt mullansekainen hiekkakerros, joka alkoi noin 25–60 cm maanpinnan alapuolella (+81.50–81.20). Purkujätettä sisältänyt kerros oli paikalle tuotu täyttömaaksi ja todennäköisesti se oli peräisin linnan alueelta. Täyttökerrosta oli yli 50 metrin matkalla. Kerrosta kaivettiin esille 5-35 cm:n paksuudelta, mutta se jatkui kaikissa kuopissa vielä tätä syvemmälle. Kerroksessa oli vain vähän löytöjä: eläinten luita, pullo- ja ikkunalasia, rautanauloja ja rautaheloja. Löydöt olivat peräisin pääasiassa 1800- ja 1900-luvuilta. Kerroksesta löytyi myös kovassa kuumuudessa kuonaantunutta tiiltä, muototiili ja rauta-avain.

Kuvat: Vallihaudan 4. puolibastionin oikea sivun edusta ennen aidan perustuskuoppien kaivamista ja aidan topat pystytettyinä. AKDG4222:1 ja AKDG4222:3, Päivi Hakanpää, Museovirasto.

Vallihaudan 4. puolibastionin kärjen kohdalla lähtien ja 4. puolibastionin vasemman sivun edustalla itärannan puolella oli kaivetuissa kuopissa (nro 19–21, nro 24–34) pintamullan ja vanhojen pintamaakerrosten alla soransekaisia hiekkakerroksia, jotka sisälsivät tiilimurskaa ja kiviä. Hiekkakerrokset olivat todennäköisesti paikalle tuotuja täyttömaita, jotka alkoivat noin 10–30 cm maanpinnan alapuolella (+81.80–81.40). Kerroksia kaivettiin esille 30–55 cm:n paksuudelta, mutta ne jatkuivat kaikissa kuopissa syvemmälle. Kerroksissa oli 1980-luvulla tehdyistä restauroinneista peräisin olevia muurikiviä, maabetonin paloja ja salaojaputkia. Kerroksissa oli vain muutamia löytöjä: punasavikulhon ja keraamisen putken pala, pullolasia ja kirkasta ikkunalasia. Löydöt olivat peräisin ensisijaisesti 1800- ja 1900-luvuilta. Kuopat nro 22–23 sijaitsivat 4. puolibastionin kärjen kohdalla. Heti pintamullan alla alkoi (+81.30–81.25) niissä täyttömaakerros, joka sisälsi soran- ja savensekaista hiekkaa. Kerrosta kaivettiin esille 20–30 cm:n paksuudelta, mutta se jatkui syvemmälle. Kuoppien nro 22–23 kohdilla on kulkenut 1800-luvun lopulla kaivettu vallihaudan osuus, joka ulottui Vanajaveteen. Se on täytetty 1980-luvulla tehtyjen restaurointien yhteydessä.

Kuvat: Vallihaudan 4. puolibastionin vasemman sivun edusta ennen aidan perustuskuoppien kaivamista ja aidan tolpat pystytettynä. AKDG4222:2 ja AKDG4222:4, Päivi Hakanpää, Museovirasto.

Vallihaudan 5. puolibastionin oikean sivun edustalla kuopat nro 35–36 olivat osittain polulla, jonka kantava runko oli soraa. Sen paksuus oli noin 30 cm. Kuopissa nro 37–40 pintamaa oli multa. Pintamaiden ja polun kantavan kerroksen alla alkoi korkeudella +81.80–81.45 savi- ja sorakerrokset, jotka olivat paikalle tuotua täyttömaata ja sisälsivät purkujätettä sekä 1980-luvulla tehdyistä restauroinneista peräisin olevia salaojaputkia ja muurikiviä. Täyttökerroksista löytyi kirkasta tasolasia ja vihreää pullolasia. Purkujätettä sisältäneiden täyttökerrosten alla oli kuopissa nro 36–40 täyttöhiekkakerroksia, jotka alkoivat korkeudella +81.40–80.95. Kerroksia kaivettiin esiin 5-20 cm:n paksuudelta. 5. puolibastionin eskarppimuriin kaivettiin yksi aitalolpan perustuskuoppa (nro 41). Pintamullan alla oli noin 30 cm:n paksuudelta savikerroksia, jotka alkoivat korkeudelta +80.25. Kerrokset sisälsivät purkujätettä. Näiden alla oli humuksensekaisia savikerroksia, jotka alkoivat korkeudella +79.95. Kerrosten paksuus oli ainakin 45 cm. Kerroksista löytyi maatumeneita puunjännöksiä ja rautanaula.

Kuvat: Vallihaudan 5. puolibastionin edustan ja eskarppimuurin viereen tehty aita valmiina. AKDG4222:98–49, Päivi Hakanpää, Museovirasto.

Vallihaudan lounaispuolelle kaivettiin kuopat nro 42–57. Kuopista nro 42–43 paljastui vallihaudan rakenteita ja kuopan nro 57 koillisprofiilista pilkistävät kivet saattoivat olla osa samaa rakennetta. Konterskarppimuurin kuorikivien taakse oli laitettu kivilouhetta, joka ulottui kontreskarppimuurin reunasta 90–130 cm ulospäin. Kuopassa nro 43 kivilouhe rajautui savikerrokseen. Kivilouhe paljastui vallihaudan reunassa heti pintamullan alta. Kivien koot olivat 5 x 10 – 20 x 30 cm.

Kuoppien nro 48–55 pintamullan alla oli 5-15 cm paksu Kustaa III:n kadun kiveyksen asennushiekkakerros, joka ulottui laajemmalle kuin kiveys. Asennushiekkakerros alkoi korkeudelta +82.10–81.90. Tämän kerroksen alla oli noin 25–50 cm:n paksuinen, multaa ja runsaasti kiviä sisältänyt hiekkakerros, joka alkoi korkeudella +82.05–81.80. Myös kuopissa nro 56–57 havaittiin pintamullan alla sama multaa ja runsaasti kiviä sisältänyt hiekkakerros. Kerros ulottui ainakin 35 metrin pituudelle. Kerroksesta löytyi kirkasta tasolasia ja ruskeanvihreää pullolasia. Hiekkakerros saattoi olla vanhaa pintamaata ja paikalle tuotua täyttömaata. Täyttömaa saattoi olla vanhaa tienpohjaa, sillä vuoden 1869 valokuvassa kulkee tie aivan vallihaudan reunan vieressä.²³ Kerroksen alla, noin 45–65 cm maan pinnan alapuolella (+81.70–81.50), alkoivat savikerrokset. Niitä kaivettiin esiin 5-15 cm. Kuopan nro 46 pohjalla kulki korkeudella +81.50 kunnallistekniikkaa, jonka kohdalla oli pintamullan alla täyttökerroksia ainakin 60 cm:n paksuudelta.

Kuvat: Vallihaudan lounaisosa ennen aidan tolppien perustuskuoppien kaivamista ja valmis aita. AKDG4222:50–51, Päivi Hakanpää, Museovirasto.

5. Vallihaudan rantapaalujen dokumentointihavainnot

5.1 Vallihaudan pohjoispuolen rantapaalut

Syksyllä 2013 havaittiin puupaaluja vallihaudan pohjoispuolella rantavedessä. Marraskuussa 2014, veden pinnan ollessa alhaalla, dokumentoitiin rantahiekassa ja osittain vedessä näkyviä paaluja yhteensä 46 kpl. Paalujen halkaisijat olivat 7-16 cm. Paalut oli katkaistu sahaamalla ja niiden pinnat oli korkeudella +79.72–79.91 (Liitteet 3.4 ja 6). Rantahiekan yläpuolella paaluista oli näkyvissä noin 4–18 cm. Niiden päät olivat lahonneet ja veden uurtamia, mutta paalut olivat paremmin säilyneet kuin vallihaudan eteläpuolella olleet puupaalut. Patosillan luoteis- ja pohjoispuolella oli maa peittänyt osan paaluista. Paaluja on mahdollisesti säilynyt patosillalle asti rantatöyräältä valuneen maan ja kasvillisuuden alla. Niitä ei ryhdytty kaivamaan esiin

²³ Valokuva vuodelta 1869, Museoviraston historian kuvakokoelma 64026; L.I. Lindqvistin asemapiirustus vuodelta 1869, KA.

eikä kasvillisuutta poistamaan. Patosillan eteläpuolella ei rannalta käsin eikä vedessä kahlaamallaakaan havaittu paaluja.

Kuva: Vallihaudan pohjoispuolella oli puupaaluja, jotka näkyvät rantahiekassa vedenpinnan ollessa alhaalla. AKDG4222:68, Päivi Hakanpää, Museovirasto.

Kuvat: Paalujen päät oli sahattu ja osa puupaaluista oli kasvillisuuden peittämiä. AKDG4222:69–70, Janne Hymylä ja Päivi Hakanpää, Museovirasto.

Vuonna 1900 otetussa valokuvassa oli paaluja näkyvissä vielä vankilan tiiliaidan pohjoispuolella rantavedessä.²⁴ Tiilimuuria on purettu rannan vierestä noin 50 metrin matkalta.²⁵ Rantahiekassa oli runsaasti tiilen paloja ja tiilimurskaa, jotka olivat todennäköisesti peräisin puretusta muurin osasta. Rantahiekassa löytyi myös rautanauvoja ja 1800-luvulle ajoittuvia pullolasin paloja, joita ei otettu talteen. Vuoden 1784 työkertomuksessa mainitaan, ettei vallihaudan verhoamista päästy aloittamaan aikataulussa, koska Vanajaveden pinta oli tavallista korkeammalla, eikä järvenpuoleisella sivulla verhousta saatu valmiiksi vedenpinnan nopeiden vaihteluiden vuoksi.²⁶ Verhoamisella tarkoitettiin nähtävästi eskarppi- ja kontreskarppimuurien kuorikivien latomista.²⁷ Saman vuoden piirustuksesta käy ilmi, että vallihaudan päähän on rakennettu patorakennelma. Dokumentoidut paalut ovat liittyneet todennäköisesti tähän patorakennelmaan. Vallihauta puhdistettiin vuonna 1838. Puhdistamista varten paikalle rakennettiin pato, josta on säilynyt 1830- ja 1840-luvun toteutuspiirustukset.²⁸

Kuva: Vuodelta 1913 peräisin olevassa valokuvassa on näkyvissä paaluja tiilimuurin vieressä. Museoviraston historian kuvakokoelma 7525.

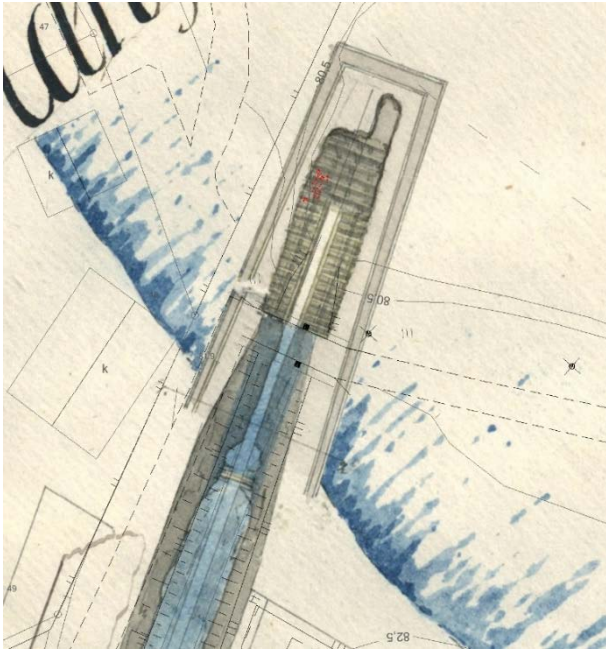
²⁴ Kuva vuodelta 1900, Museovirasto, Historian kuvakokoelma 7525. Kuvaaja Julius Ailio.

²⁵ Vertaa vuoden 1913 asemapiirustusta KA RakH II Iba 66:53 ja Hämeen linnan työmaakokouksen pöytäkirjaa 17.2.1988.

²⁶ Koskinen 2007, 227.

²⁷ Piirustus vuodelta 1781, Kra 0406D:12:044:85.

²⁸ Stenius 1973, 25; Venäläisen insinöörikomennuskunnan piirustukset vuosilta 1839 ja 1841, KA Hämeenlinna VIK 51 ja VIK 57.

Kuva: Dokumentoidut rantapaalut on merkitty vuoden 1784 kartalle punaisilla ympyröillä. Pato oli rakennettu puusta ja maasta.

5.2 Vallihaudan eteläpuolen rantapaalut

Vallihaudan suun eteläpuolella havaittiin yhteensä 35 paalua, joiden koot vaihtelivat. Patosillasta noin 10 metriä itään päin oli rantahiekassa näkyvissä 12 paalua, joiden halkaisijat olivat 11–14 cm. Paaluista oli näkyvissä noin 2–20 cm maanpinnan yläpuolella. Paalujen päät olivat korkeudella +79.79–80.01 (Liitteet 3.5 ja 7). Ne olivat lahonneet ja veden uurtamat. Osa paaluista oli lähes kokonaan hiekan peitossa. Paalut ovat voineet kuulua joko vuonna 1784 rakennettuun patoon tai vasta 1830-luvun lopulla rakennettuun paaluvälikkeeseen, jonka tarkoituksena oli estää veden ja mudan pääsy vallihautaan.²⁹ Patosillan suulla ja patosillan pohjoispuolella ei havaittu puupaaluja, vaikka vielä vuonna 1986 niitä oli jäljellä yli 20 kappaletta.³⁰

Toinen pienten paalujen ryhmä sijaitsi vedessä noin 1–1½ metriä rantaviivasta ulospäin ja noin 36 metriä patosillasta itään päin. Paaluja havaittiin yhteensä 15 kpl. Niiden halkaisijat olivat 10–15 cm. Paaluista oli näkyvissä noin 12–20 cm veden pinnan yläpuolella. Paalujen päät olivat korkeudella +79.67–79.84. Päät olivat lahonneet ja osa paaluista oli sammaloitunut. Ruotsalaisaikainen pato ei ole ulottunut näin pitkälle, joten paalut ovat kuuluneet todennäköisesti venäläisajankautiseen paaluvälikkeeseen.

Kuva: Veden pinnan ollessa alhaalla tuli patosillan läheltä näkyviin puupaaluja. AKDG4222:72 Museovirasto, Päivi Hakanpää.

²⁹ Venäläisen insinöörikomennuskunnan piirustus vuodelta 1839, KA Hämeenlinna VIK 51.

³⁰ Kuva vuodelta 1986, Museovirasto arkisto, Hämeen linna, RHO 8998.

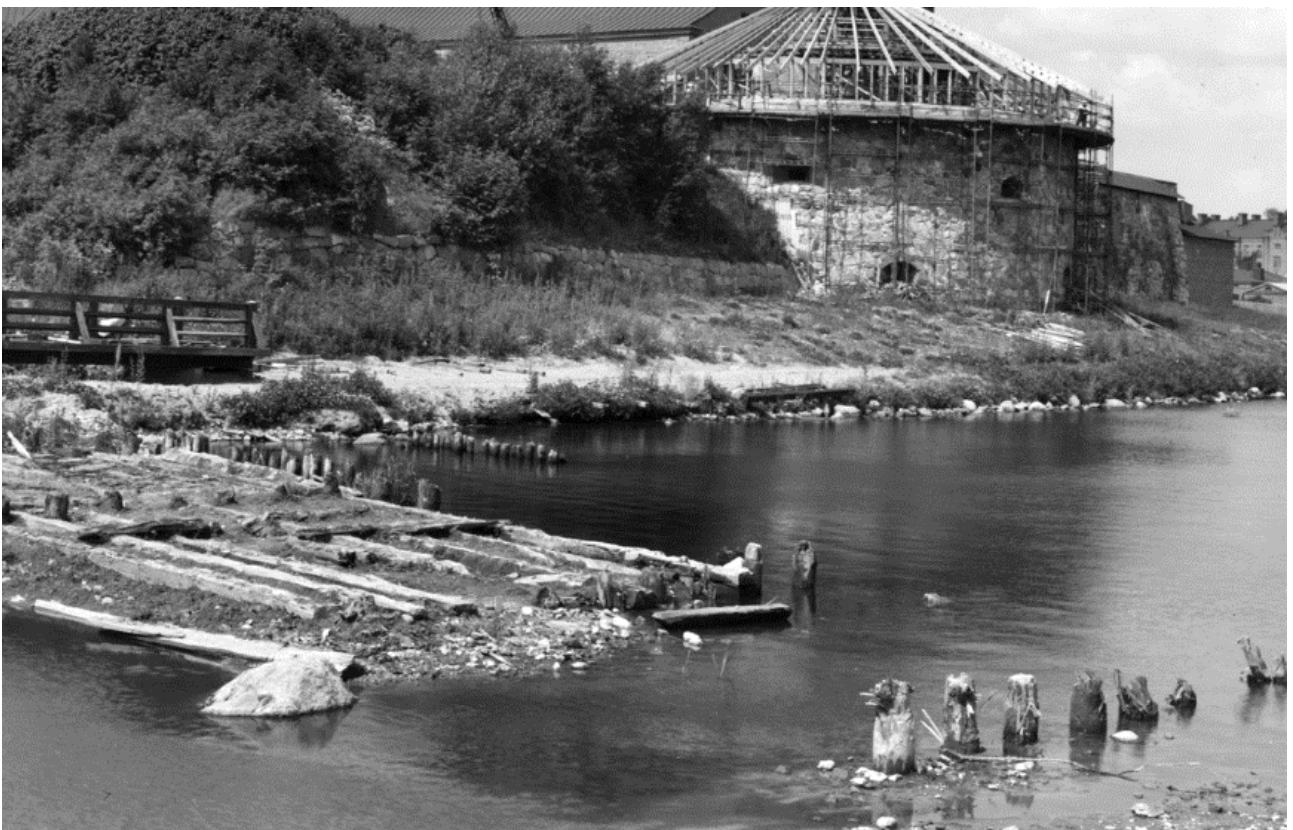
Kuva: Itäosassa paalut olivat vedessä. Etualalla näkyy iso paalu, joka todennäköisesti on puretun puusillan perustuksia. AKDG4222:74 Museovirasto, Janne Hymylä.

Eteläpuolella havaittiin myös kahdeksan paalua, joiden halkaisijat olivat 18–30 cm. Paalut sijaitsivat rantaviivan tuntumassa, osa rantahiekassa ja osa vedessä. Lähellä niemen kärkeä oli kolme paalua rinnakkain. Paaluista oli näkyvissä noin 15–80 cm maanpinnan yläpuolella. Paalujen päät olivat korkeudella +79.77–80.51. Päät olivat lahonneet ja ne olivat veden uurtamat. Muutamien paalujen päällä kasvoi sammalta ja ruohoa. Vallihaudan itäpuolella on ollut vuonna 1741 rakennettu puusilta, joka on purettu 1790-luvulla. Paalut ovat todennäköisesti puusillan jäänteitä. Puusillan rakenteita kaivettiin esiin ja dokumentoitiin 1980-luvun puolivälissä, kun Vanajaveden itärantaa muokattiin restaurointien yhteydessä. Samalla vallihaudan kaakkoispuolen rantaa pengerrettiin lohkotuilla kivillä.³¹ Muutamissa kivissä oli näkyvissä poran reikiä, joiden halkaisija oli 25–30 mm.

³¹ Lindeqvist 1926, 387–388; Härö 1986; Piirustukset vuosilta 1986–1987, Museoviraston arkisto Hämeen linna, RHO 109.22.1399, RHO 109.22.1414.

Kuvat: Eteläpuolen itäosassa oli kolme paalua rinnakkain. Rantatörmällä oli halkaisijaltaan 24 cm:n kokoinen paalu. Se lienee kuulunut puretun puusillan rakenteisiin AKDG4222:77 ja :76, Museovirasto, Janne Hymylä.

Kuva: Etualalla on näkyvissä puretun sillan puurakenteita. Nykyisen vallihaudan suun molemmilla puolilla on paalurivit, jotka kuuluvat todennäköisesti 1800-luvun alkupuolen patorakennelmaan. Kuva on vuodelta 1986. Museovirasto, Hämeen linnan arkisto RHO 8998.

Kuva: 1860-luvun lopulta peräisin olevassa valokuvassa näkyy venäläisaikainen patorakennelma. Museovirasto, Historian kuva-kokoelma 17773.

Kuva: Venäläisen insinöörikomennuskunnan piirustukseen on merkitty suoritettut paalutustyöt, joilla on pyritty estämään veden ja mudan pääsy järvestä vallihautaan. Rantaan asti paaluja oli tiheästi vain kahdessa rivissä, mutta vedessä kolmessa rivissä. Lisäksi rakennettiin tilapäisiä poikkipatoja (piirustuksessa a ja b) vallihaudan puhdistamisen ajaksi. KA Hämeenlinna VIK 51.

6. Tekniikkasillan pohjatutkimusten valvonta

Hämeen linnan lounaisosan tekniikkasillan alla kulkee kunnallistekniikkaa. Vuonna 1968 kaivettiin paikalle viemärikaivanto, joka kulki 3. puolibastionin oikean sivun maavallin läpi ja jatkui vallihaudan reunasta länteen. Kaivannon vuoksi jouduttiin purkamaan myös kontreskarppimuuria ja eskarppimuuria sekä niiden taustalla ollutta kivilouhekerrosta.³² Tekniikkasillan uusimisen takia tehtiin vallihaudan vieressä pohjatutkimuksia marraskuussa 2014. Vallihaudan ympäristössä on tehty pohjatutkimuksia myös vuosina 1979 ja 1981.³³ Tekniikkasillan paikkeilla on ollut puusilta, joka näkyy vielä vuonna 1869 otetussa valokuvassa.³⁴

Painokairauspiste n:o 1 sijaitsi tekniikkasillan lounaispuolella nurmikentällä. Kairausvyvyys oli noin 11 metriä. Maanäyte nro 1, joka otettiin metrin syvyydestä, sisälsi soraista hiekkaa ja tiilimurskaa. Toinen näyte (nro 2) saatiin 1,2 metrin syvyydestä, jossa maa oli soraista hiekkaa. Täyttömaat jatkuivat kolmen metrin syvyyteen asti. Pohjatutkimuksen tulokset on esitetty liitteessä 5.

Kuvat: Kairauspisteen nro 1 maanäyte nro 1 ja kairauspisteen nro 2 maanäyte nro 2. AKDG4222:83–84, Päivi Hakanpää, Museovirasto.

Kairauspiste 2 sijaitsi tekniikkasillan koillispuolella, osittain maavallin rinteessä. Maavalli on syntynyt ilmeisesti vasta 1800-luvun lopulla, kun eteläosan maavalleja tasattiin ja vallihaudan itäosan uloke on täytetty. Kairausvyvyys jäi noin kahteen metriin (Liite 5).

Kuva: Vuonna 1869 otetussa valokuvassa näkyy vielä vallihaudan yli kulkenut puusilta. Museoviraston historian kuva-arkisto 4:1.

³² Koskimies 1969; Valokuvat vuodelta 1968, Museoviraston arkisto, Hämeen linna, RHO 3162–3173.

³³ Insinööritoimisto Pohjatutkimus Oy 1979 ja 1981, Museoviraston arkisto, Hämeen linna.

³⁴ Kuvat vuodelta 1869, Museoviraston historian kuva-arkisto 64026 ja 4:1.

7. Muurien korjaustöiden valvonta

Hämeen linnan vallihaudan kunnostustyöt käynnistyivät toukokuussa 2014. Korjatut alueet on esitetty liitteessä 3.7. Ensimmäisenä korotettiin 5. puolibastionin oikean sivun eskarppimuuria. Muuri oli rekonstruoitu 1980-luvun lopulla. Se oli jäänyt matalammaksi kuin alun perin oli suunniteltu, sillä muurin itäpään korkeus oli noin 1,5 metriä ja länsipään noin 1,65 metriä. Vuoden 1787 töiden selostuspiirustuksen 5. puolibastionin linnoitustyöt olivat vielä kesken ja eskarppimuurin korkeus oli vasta 0,8 metriä. Kaksi vuotta myöhemmin laadittuun suunnitelmaan muurin korkeudeksi oli merkitty noin 2,65 metriä.³⁵ Keväällä 2014 muuria päätettiin korottaa, sillä sen arveltiin estävän maan valumisen valleilta vallihautaan. Korjaustyön jälkeen eskarppimuurin itäpää noin 2,1 metriä korkea (+81.27). Muurin länsipää oli 2,4 metriä korkea (+81.80).

5. puolibastionin kontreskarppimuurin oikean sivun vanhoja leikkauspiirustuksia ei ole säilynyt, mutta muurin itäpää oli rakennettu uudelleen 1980-luvulla 1,55 metriä ja länsipää 1,80 metriä korkeaksi. Vuoden 2014 korotuksen jälkeen muurin itäpään korkeus oli 2,05 metriä (+81.30). Muurin länsipään korkeus oli noin 2,65 (+81.65).

4. puolibastionin vasemman sivun kontreskarppimuuri oli rakennettu uudelleen 1980-luvulla pohjoispäästään 1,80 metriä korkeaksi. Nyt muuria korotettiin noin 27 metrin pituudelta kiilamaisesti siten, että eteläosassa korotusta ei tehty ollenkaan. Muurin pohjoisosassa korotus oli noin 0,85 metriä ja se madaltui eteläosaa kohden. Korotuksen jälkeen muurin pohjoispään korkeus oli 2,65 metriä (+81.64) ja muurin keskivaiheilla korkeus oli noin 2,5 metriä (+81.67). Arkkitehti Sanna Ihatsu on laatinut muurin korotustöistä raportin, jossa on tarkemmin selostettu korjausmenetelmät ja materiaalit.³⁶

Muurien taustat oli kaivettu auki jo kertaalleen 1980-luvulla. Muurien taustasta pintamaata ja soran-, mullan- ja hiekkansekaista savea poistettiin noin 70–85 cm:n leveydeltä maabetoniin saakka. Pinta- ja täyttömaakerrokseen oli sekoittunut rautanauvoja, eläinten luita, lahonnutta jätepuuta ja pullolasia, sekä tiilen paloja, joiden leveydet olivat noin 14 cm ja paksuudet 9 cm. Joukossa oli myös yksi tulitiilen pala sekä kokonainen (26 x 11 x 6 cm) punatiili. Löytöjä ei otettu talteen.

Kuva: 4. puolibastionin vasemman sivun kontreskarppimuurin taustalta on poistettu täyttömaata, jotta muurin korotukset voitiin tehdä. Päivi Hakanpää, Museovirasto. AKDG4222:95-97.

³⁵ Piirustus vuodelta 1787, Kra 0406D:12:044.174 ja piirustus vuodelta 1789, Kra 0406D:12:044:193. Piirustuksissa on mittakaava ilmoitettu jalkoina. Yksi jalka vastaa noin 0,297 metriä.

³⁶ Ihatsu 2015.

Kuva: 5. puolibastionin eskarppimuurin oikean sivun takaa poistettiin maata ennen korotustöiden aloittamista. Korotettun muurin taustalle laitettiin siirtonurmea ja keskellä on koealue, jossa on nurmikuntaa. Päivi Hakanpää, Museovirasto. AKDG4222:85 ja :87.

Kuva: 5. puolibastionin oikean sivun kontreskarppimuuri ennen korottamista. Muurin takaa poistettiin maata ennen korotustöiden aloittamista. Päivi Hakanpää, Museovirasto. AKDG4222:89 ja :91.

Kuva: 5. puolibastionin kontreskarppimuurin korotus ja aita valmiina, sekä 4. puolibastionin kontreskarppimuurin vasemman sivun eteläosan korotus on valmis Päivi Hakanpää, Museovirasto. AKDG4222:93 ja :99.

Kuva: Vuonna 1987 kaivettiin esiin 4. puolibastionin purkamiselta säästyneitä eskarppi- ja kontreskarppimuurin osia sekä vallihautaa. Maavallit oli tasattu jo 1800-luvun lopulla. RHO 8982, Museovirasto, Hämeen linna.

8. Lopuksi

Vallihaudan eteläosassa jatkettiin aita turvallisuuden parantamiseksi. Aidan perustuskuopista ei löytynyt kulttuurikerroksia eikä rakenteita, lukuun ottamatta kontreskarppimuurin kuorikivien taakse laitettua kivilouhetta, joka ulottui muurin reunasta 90–130 cm:n matkalle. Kivilouhe rajautui savikerrokseen. Kuopat (57 kpl) kaivettiin 60–95 cm:n syvyisiksi ja niissä oli lähinnä täyttömaakerroksia. Kuoppia ei kaivettu perusmaahan asti. Löytöjä oli vain vähän. Ne olivat peräisin ensisijaisesti 1800- ja 1900-luvuilta, eikä niitä talletettu. Kaakoisosassa täyttömaat sisälsivät myös 1980-luvulla tehdyistä restauroinneista peräisin olevia muurikiviä, maabetonin paloja ja salaojaputkia.

Vanajavedessä ja rannalla olevia puupaaluja dokumentoitiin vallihaudan suun pohjoispuolella 46 kpl ja eteläpuolella 35 kpl. Pohjoisosan sahaamalla katkaistut rantapaalut olivat halkaisijaltaan 7-16 cm. Paaluja on mahdollisesti säilynyt vallihaudan patosillalle asti rantatöyräältä valuneen maan ja kasvillisuuden alla. Paalut kuuluivat todennäköisesti vallihaudan rakentamisen aikana 1780-luvulla tehtyyn patorakennelmaan. Vallihaudan suun eteläpuolella havaittiin halkaisijaltaan 10–15 cm:n puupaaluja yhteensä 25 kpl. Vallihaudan suun lähellä dokumentoidut paalut ovat voineet kuulua joko 1780-luvulla rakennettuun patoon tai vasta 1830-luvun lopulla rakennettuun paaluvastukseen, jonka tarkoituksena oli estää veden ja mudan pääsy vallihautaan. Pienet paalut, jotka sijaitsivat 36 metriä patosillasta itään päin, ovat kuuluneet todennäköisesti venäläisaikaiseen paaluvastukseen. Pienten paalujen lisäksi dokumentoitiin kahdeksan halkaisijaltaan 18–30 cm:n puupaaluja, jotka olivat todennäköisesti 1700-luvun lopulla puretun puusillan jäänteitä.

Vallihaudan lounaisosan pohjatutkimuksissa kairattiin kaksi näytettä. Tekniikkasillan lounaispuolella kairaus-syvyys oli noin 11 metriä. Tekniikkasillan koillispuolella maavallin kairaus-syvyys jäi noin kahteen metriin.

1980-luvulla rekonstruoidut 4. ja 5. puolibastionin muurit olivat jääneet alkuperäisiä 1700-luvun lopulla ja 1800-luvun alussa rakennettuja muureja matalammiksi. Muureja korotettiin 60–85 cm. Muurien taustan pinta- ja täyttömaakerrokseen oli sekoittunut rautanauvoja, eläinten luita, lahonnutta jätepuuta ja pullolasia, sekä tiilen paloja. Muurien taustat oli kaivettu auki jo kertaalleen 1980-luvulla.

Lähteet

Painamattomat lähteet:

Hämeen linnan neuvottelukunnan työjaoston pöytäkirja 1.2.1983. Museoviraston arkisto, Hämeen linna.

Hämeen linnan neuvottelukunnan työjaoston pöytäkirja 4.2.1987. Museoviraston arkisto, Hämeen linna.

Hämeen linnan työryhmän pöytäkirja 5.2.1988. Museoviraston arkisto, Hämeen linna.

Hämeen linnan työmaakokouksen pöytäkirja 17.2.1988. Museoviraston arkisto, Hämeen linna.

Härö, Elias 1979: Hämeen linnan tutkimus- ja mittaustöiden yhteenveto 5.12.1979. Museoviraston arkisto, Hämeen linna.

Härö, Elias 1983: Hämeen linnan tutkimustöiden raportti 4.5.1983. Museoviraston arkisto, Hämeen linna.

Härö, Elias 1986: Hämeen linnan tutkimustyö. Selostus tutkimustöistä ajalta 25.4.–5.9.1986. Museoviraston arkisto, Hämeen linna.

Ihatsu, Sanna 2015: Hämeen linna, vallihaudan korjaus 2014. Työn dokumentointi. Museoviraston arkisto.

Insinööritoimisto Pohjatutkimus Oy 1979: Hämeenlinna, Hämeen linnan entisöitävän pohjoisen vallin ja vallihaudan sekä suunnitellun puisto- ja paikoitusalueen pohjatutkimusraportti. Museoviraston arkisto, Hämeen linna.

Insinööritoimisto Pohjatutkimus Oy 1981: Hämeen linna, Vallihaudan sillat sekä puolustusvoimain rakennukset. Pohjatutkimusraportti ja perustamistapataarkastelu. Museoviraston arkisto, Hämeen linna.

Kanerva, Mirja 1979: Hämeen linnan linnoituksen vaiheet. Alustava tutkimuskertomus vallitustöitä varten. Museoviraston arkisto, Hämeen linna.

Kanerva, Mirja: Otteita Vanajaveden historiasta ja rantaviivan vaihteluista Hämeen linnan alueella, Museoviraston arkisto.

Koskimies, Marianne 1969: Kaakkoinen esilinnanpiha ja ulkoisen esilinnan eteläosa. Museoviraston arkisto, Hämeen linna.

Painetut lähteet:

Ailio, Julius 1917: Hämeen linnan esi- ja rakennushistoria. Hämeenlinnan kaupungin historia 1. Hämeenlinna.

Kankainen, Tuovi ja Vuorela, Irmeli 2003: Rapolan rantakerrostuman kertomaa – kasvillisuuden rakenteesta ja viljelyn historiasta. Rapola-tutkimuksia 3.

Koskinen, Pekka 2007: Hämeen linnan linnoittaminen kustavilaisella ajalla 1772–1808. Tampere.

Lindeqvist, K. O. 1926: Hämeenlinnan kaupungin historia 2. Kaupungin historia Ruotsin vallan aikana. Hämeenlinna.

Stenius, Birgitta 1973: Tavastehus slott. Byggnadsverksamheten under 1700- och 1800-talet.

Aidan perustuskuopat dokumentointihavainnot

Perustuskuoppa 1

Koordinaatit: 6765895.62, 25470802.60 z=81.93–81.36

Koko: 0,79 m², n. 82 x 96 cm

Syvyys: 60 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu NE-profiilista:

0-20 cm pintamulta

20–45 cm karkea hiekkakerros, joka oli väriltään ruskeaa. Kerroksessa oli ohuita keltaisen hiekan kerroksia.

45–60 cm tiilimurskasekainen hiekkakerros, joka sisälsi tiilenpaloja, kiviä ja puun juuria. Kerroksen pohjalla oli lohkottu kivi, jossa oli poran jälkiä. Kerros oli väriltään ruskea.

Kuvat: -

Tulkinta: Pintamullan alla oli toinen vanha pintamaakerros. Alin maakerros oli täyttömaata, jossa oli purkujätettä ja muurikivi.

Perustuskuoppa 2

Koordinaatit: 6765895.84, 25470805.64 z=81.89–81.28

Koko: 0,62 m², n. 61 x 107 cm

Syvyys: 60 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu N-profiilista

0-20 cm pintamulta

20–60 cm mullansekainen karkeahiekkakerros, joka sisälsi vähän tiilimurskaa, tiilenpaloja ja kiviä. Kerros oli väriltään ruskea.

40–60 cm tiilimurskasekainen hiekkakerros, joka sisälsi tiilenpaloja ja muutamia kiviä, joiden koko oli 20 x 35 cm. Kerros oli väriltään ruskea. Kerroksesta löytyi eläinten luita.

Kuvat: -

Muuta: Kuoppa kaivettiin lapiolla ja sen pohjalla kulki muoviputkessa kaapeli.

Tulkinta: Pintamullan alla oli toinen vanha pintamaakerros. Alin maakerros oli täyttömaata, joka sisälsi purkujätettä ja muurikiven.

Perustuskuoppa 3

Koordinaatit: 6765895.93, 25470808.53 z=81.76–81.16

Koko: 0,92 m², n. 67 x 136 cm

Syvyys: 60 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu N-profiilista

0-20 cm pintamulta

20–50 cm mullan- ja savensekainen karkeahiekkakerros, joka sisälsi vähän tiilenpaloja ja laastia. Kerros oli väriltään ruskea. Kerroksesta löytyi eläinten luita.

50–60 cm laastin- ja tiilimurskasekainen hiekkakerros.

Kuvat: AKDG4222:14

Muuta: Kuoppa kaivettiin lapiolla. Sitä jouduttiin laajentamaan itään päin, koska kaapelit kulkivat vain 55 cm:n syvyydessä.

Tulkinta: Pintamullan alla oli kerros, johon oli sekoittunut pintamaata ja täyttömaata. Alin maakerros oli täyttömaata.

Perustuskuoppa 4

Koordinaatit: 6765896.19, 25470811.52 z= 81.82–81.16

Koko: 0,69 m², n. 67 x 109 cm

Syvyys: 70 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista

0-15 cm pintamulta

15–20 cm savensekainen karkea hiekkakerros, joka oli väriltään ruskea.

20–25 cm karkeahiekkakerros, joka oli väriltään keltainen.

25–35 cm savensekainen karkeahiekkakerros, joka oli väriltään harmaanruskeaa.

35–70 cm mullan- ja kivensekainen hiekkakerros, joka sisälsi tiilenpaloja, laastia ja puun juuria. Kivet olivat halkaisijaltaan 5 x 10 cm:n kokoisia kiviä. Kerros oli väriltään ruskea. Kerroksesta löytyi eläinten luita ja muototiili, jonka pituus oli 23 cm, leveys 10 cm ja paksuus 7 cm.

Kuvat: AKDG4222:15–16

Tulkinta: Pintamullan alla oli vanhoja pintamaakerroksia. Alin maakerros oli täyttömaata, jossa oli purkujätettä ja multaa.

Perustuskuoppa 5

Koordinaatit: 6765896.33, 25470814.53 z= 81.78–81.16

Koko: 0,71 m², n. 72 x 99 cm

Syvyys: 60 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu E-profiilista

0-15 cm pintamulta

15–20 cm saven- ja tiilimurskasekainen karkea hiekkakerros, joka oli väriltään ruskeaa.

20–25 cm savensekainen karkeahiekkakerros, joka oli väriltään ruskeanharmaata.

25–40 cm mullan-, tiilimurskan- ja laastinsekainen hiekkakerros, jossa oli tiilenpaloja. Väriltään kerros oli harmaanruskeaa. Kerroksesta löytyi rautainen avain.

40–55 cm laastikerros

55–60 cm mullan-, tiilimurskan- ja laastinsekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaanruskeaa. Kerroksessa oli tiilenpaloja.

Kuvat: AKDG4222:17–18

Tulkinta: Pintamullan alla oli vanhoja pintamaakerroksia 25 cm:n syvyyteen asti. Näiden alla oli täyttömaakerroksia, jotka sisälsivät purkujätettä. Täyttömaakerrosten välissä oli laastikerros.

Perustuskuoppa 6

Koordinaatit: 6765896.57, 25470817.52 z= 81.75–81.15

Koko: 0,72 m², n. 86 x 89 cm

Syvyys: 65 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista 0-15 cm pintamulta

15–25 cm soran- ja savensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaata.

25–30 cm karkea hiekkakerros, joka oli väriltään harmaankeltaista.

30–45 cm mullansekainen savikerros, joka sisälsi vähän tiilimurskaa. Kerros oli väriltään tummanruskea.

45–65 cm mullan-, tiilimurskan- ja laastinsekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaanruskeaa. Kerroksessa oli halkaisijaltaan 5 x 10–30

x 35 cm:n kokoisia kiviä ja tiilenpaloja, joiden leveys oli 12 cm ja paksuus 6 cm. Lisäksi kerroksesta löytyi eläinten luita ja rautahela.

Kuvat: AKDG4222:19–20

Tulkinta: Pintamullan alla oli vanhoja pintamaakerroksia 45 cm:n syvyyteen asti. Näiden alla oli täyttömaakerros, joka sisälsi purkujätettä ja multaa.

Perustuskuoppa 7

Koordinaatit: 6765896.70, 25470820.49 z= 81.72–81.14

Koko: 0,88 m², n. 90 x 96 cm

Syvyys: 65 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista

0-10 cm pintamulta

15–20 cm soran- ja savensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaata.

20–35 cm mullansekainen savikerros, joka sisälsi vähän tiilimurskaa. Kerros oli väriltään tummanruskea.

35–65 cm mullan-, tiilimurskan- ja laastinsekainen hiekka, joka oli väriltään harmaanruskea. Kerroksessa oli halkaisijaltaan 30 x 35 cm:n kokoisia kiviä, sekä tiilenpaloja, joiden leveys oli 12 cm ja paksuus 6 cm.

Lisäksi kerroksesta löytyi eläinten luita, tiilikuonaa ja pullon kylkipala, jonka lasimassa oli vihreää.

Kuvat: AKDG4222:21–22

Tulkinta: Pintamullan alla oli vanhoja pintakerroksia 35 cm:n syvyyteen asti. Näiden alla oli täyttömaakerros, joka sisälsi purkujätettä ja multaa.

Perustuskuoppa 8

Koordinaatit: 6765896.91, 25470823.47 z= 81.72–81.17

Koko: 0,80 m², n. 83 x 98 cm

Syvyys: 65 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista

0-15 cm pintamulta

15–25 cm soran- ja savensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaata.

25–30 cm mullansekainen savikerros, joka sisälsi vähän tiilimurskaa. Kerros oli väriltään tummanruskea.

30–65 cm mullan-, tiilimurskan- ja laastinsekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaanruskeaa. Kerroksessa oli halkaisijaltaan 5 x 10–30 x 35 cm:n kokoisia kiviä ja tiilenpaloja, joiden leveys oli 12 cm ja paksuus 6 cm. Kerroksesta löytyi eläinten luita, tiilikuonaa ja puun paloja.

Kuvat: AKDG4222:23

Tulkinta: Pintamullan alla oli vanhoja pintamaakerroksia 30 cm:n syvyyteen asti. Näiden alla oli täyttömaakerros, joka sisälsi purkujätettä ja multaa.

Perustuskuoppa 9

Koordinaatit: 6765897.10, 25470826.49 z= 81.77–81.11

Koko: 0,86 m², n. 86 x 88 cm

Syvyys: 70 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu N-profiilista.

0-10 cm pintamulta

10–30 cm soran- ja savensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaata.

30–55 cm mullansekainen savi, joka sisälsi tiilimurskaa, laastia ja kiviä, joiden halkaisija oli 2-3 cm. Kerros oli väriltään tummanruskea.

55–70 cm mullan-, tiilimurskan- ja laastinsekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaanruskeaa. Kerroksessa oli halkaisijaltaan 20 x 40–40 x 50 cm:n kokoisia kiviä ja tiilenpaloja, joiden leveys oli 12–13 cm ja paksuus 6 cm. Kerroksesta löytyi eläinten luita ja tehdastekoinen rautanaula.

Kuvat: -

Tulkinta: Pintamullan alla oli vanhoja pintamaakerroksia 55 cm:n syvyyteen asti. Näiden alla oli täyttömaakerros, joka sisälsi purkujätettä.

Perustuskuoppa 10

Koordinaatit: 6765897.28, 25470829.48 z= 81.75–81.16

Koko: 0,83 m², n. 88 x 105 cm

Syvyys: 65 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista.

0-15 cm pintamulta

15–55 cm mullansekainen savikerros, joka sisälsi tiilimurskaa, laastia, puun juuria ja kiviä, joiden halkaisija oli 3-10 cm. Kerros oli väriltään tummanruskea.

55–65 cm mullan-, tiilimurskan- ja laastinsekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaanruskeaa. Kerroksessa oli kiviä ja tiilenpaloja. Kerroksesta löytyi eläinten luita ja rautanaula.

Kuvat: -

Tulkinta: Pintamullan alla oli vanha pintamaakerros 55 cm:n syvyyteen asti. Näiden alla oli täyttömaakerros, joka sisälsi purkujätettä ja multaa.

Perustuskuoppa 11

Koordinaatit: 6765897.54, 25470832.46 z= 81.78–81.16

Koko: 0,69 m², n. 78 x 84 cm

Syvyys: 65 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista.

0-15 cm pintamulta

15–35 cm savensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaanruskeaa.

30–55 cm mullansekainen savikerros, joka sisälsi tiilimurskaa, laastia ja kiviä, joiden halkaisija oli 2-4 cm. Kerros oli väriltään tummanruskea.

55–65 cm mullan-, tiilimurskan- ja laastinsekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaanruskeaa. Kerroksessa oli kiviä ja tiilenpaloja, joiden leveys oli 13 cm ja paksuus 6 cm. Kerroksesta löytyi eläinten luita ja teräsharjan harjaksia. Kerroksen pohjalla oli isoja kiviä.

Kuvat: AKDG4222:24

Tulkinta: Pintamullan alla oli vanhoja pintamaakerroksia 55 cm:n syvyyteen asti. Näiden alla oli täyttömaakerros, joka sisälsi purkujätettä ja multaa.

Perustuskuoppa 12

Koordinaatit: 6765897.67, 25470835.47 z= 81.81–81.18

Koko: 0,97 m², n. 97 x 102 cm

Syvyys: 65 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu S-profiilista.

0-10 cm pintamulta

10–30 cm soran- ja savensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaata.

30–35 cm mullansekainen savi, joka sisälsi tiilimurskaa ja laastia. Kerros oli väriltään tummanruskea.

35–65 cm mullan-, tiilimurskan- ja laastinsekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaanruskeaa. Kerroksessa oli 20 x 30–50 x 90 cm:n kokoisia kiviä ja tiilenpaloja, joiden leveys oli 15 cm ja paksuus 6 cm. Kerroksesta löytyi eläinten luita.

Kuvat: -

Tulkinta: Pintamullan alla oli vanhoja pintamaakerroksia 35 cm:n syvyyteen asti. Näiden alla oli täyttömaakerros, joka sisälsi purkujätettä, multaa ja muurikiviä.

Perustuskuoppa 13

Koordinaatit: 6765897.88, 25470838.47 z= 81.84–81.25

Koko: 0,92 m², n. 92 x 99 cm

Syvyys: 65 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista.

0-10 cm pintamulta

10–14 cm karkeahiekkakerros, joka oli väriltään kellanruskeaa.

14–22 cm soran- ja savensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaata.

22–35 cm soran- ja savensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään ruskeanharmaata.

35–60 cm mullansekainen savikerros, joka sisälsi tiilimurskaa, laastia ja puun juuria. Kerros oli väriltään tummanruskea ja siitä löytyi posliinilautasen reunapala.

60–65 cm mullan-, tiilimurskan- ja laastinsekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaanruskeaa. Kerroksessa oli kiviä ja tiilenpaloja, joiden leveys oli 13 cm ja paksuus 6 cm. Kerroksesta löytyi eläinten luita.

Kuvat: AKDG4222:25

Tulkinta: Pintamullan alla oli vanhoja pintamaakerroksia 60 cm:n syvyyteen asti. Näiden alla oli täyttömaakerros, joka sisälsi purkujätettä ja multaa.

Perustuskuoppa 14

Koordinaatit: 6765897.96, 25470841.48 z= 81.83–81.18

Koko: 0,96 m², n. 96 x 105 cm

Syvyys: 65 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista.

0-10 cm pintamulta

10–40 cm soran- ja savensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaata. Kerroksen pohjalla oli poikki mennyt kaapeli, joka liittyi vallihaudan valaistukseen.

40–55 cm mullansekainen savikerros. Kerros oli väriltään tummanruskea.

60–65 cm mullan-, tiilimurskan- ja laastinsekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaanruskeaa. Kerroksessa oli 20 x 30–40 x 60 cm:n kokoisia kiviä ja tiilenpaloja, joiden leveys oli 15 cm ja paksuus 8 cm.

Kerroksesta löytyi eläinten luita ja lasipullon kylkipala, jonka lasimassa oli vihreää.

Kuvat: AKDG4222:26–27

Tulkinta: Pintamullan alla oli vanhoja pintamaakerroksia 60 cm:n syvyyteen asti. Näiden alla oli täyttömaakerros, joka sisälsi purkujätettä.

Perustuskuoppa 15

Koordinaatit: 6765898.26, 25470844.45 z= 81.81–81.23

Koko: 0,96 m², n. 92 x 96 cm

Syvyys: 77 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista.

0-10 cm pintamulta

10–43 cm soran- ja savensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaata.

43–55 cm mullansekainen savikerros, joka sisälsi vähän tiilimurskaa ja laastia. Kerros oli väriltään tummanruskea.

55–70 cm mullan-, tiilimurskan- ja laastinsekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaanruskeaa. Kerroksessa oli 20 x 30 cm:n kokoisia kiviä ja tiilenpaloja. Kerroksesta löytyi eläinten luita.

Kuvat: -

Tulkinta: Pintamullan alla oli vanhoja pintamaakerroksia 55 cm:n syvyyteen asti. Näiden alla oli täyttömaakerros, joka sisälsi purkujätettä ja multaa.

Perustuskuoppa 16

Koordinaatit: 6765898.44, 25470847.36 z= 81.83

Koko: 0,85 m², n. 94 x 99 cm

Syvyys: 60 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista.

0-15 cm pintamulta

15–45 cm soran- ja savensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaata. Kerroksen pohjalla oli 15 x 20 cm:n kokoinen luonnonkivi.

45–53 cm mullansekainen savikerros, joka sisälsi vähän tiilimurskaa, laastia ja puun juuria. Kerros oli väriltään tummanruskea.

53–60 cm mullan-, tiilimurskan- ja laastinsekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaanruskeaa. Kerroksessa oli tiilenpaloja.

Kuvat: -

Tulkinta: Pintamullan alla oli vanhoja pintamaakerroksia 53 cm:n syvyyteen asti. Näiden alla oli täyttömaakerros, joka sisälsi purkujätettä ja multaa.

Perustuskuoppa 17

Koordinaatit: 6765898.69, 25470850.42 z= 81.83–81.21

Koko: 0,92 m², n. 97 x 101 cm

Syvyys: 62 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista.

0-15 cm pintamulta

15–40 cm soran- ja savensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaata.

40–55 cm mullansekainen savikerros, joka sisälsi vähän tiilimurskaa, laastia ja tiilen paloja. Kerros oli väriltään tummanruskea.

55–62 cm mullan-, tiilimurskan- ja laastinsekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaanruskeaa. Kerroksesta löytyi rautahela ja vihreää ikkunalasia, jonka paksuus oli 1 mm.

Kuvat: AKDG4222:28–30

Muuta: Kuopan pohjalla kulki muoviputkessa kaapeli.

Tulkinta: Pintamullan alla oli vanhoja pintamaakerroksia 55 cm:n syvyyteen asti. Näiden alla oli täyttömaakerros, joka sisälsi purkujätettä ja multaa.

Perustuskuoppa 18

Koordinaatit: 6765898.89, 25470853.41 z= 81.85–81.23

Koko: 0,55 m², n. 77 x 78 cm

Syvyys: 60 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu N-profiilista.

0-10 cm pintamulta

10–20 cm hiekkansekainen savikerros, joka sisälsi vähän tiilimurskaa. Kerros oli väriltään ruskeanharmaa.

20–30 cm soransekainen hiekkakerros, joka oli väriltään ruskeanharmaata.

30–45 cm mullan- ja hiekkansekainen savikerros, jossa oli puun juuria. Kerros oli väriltään tummanruskea.

45–60 cm mullan-, tiilimurskan- ja laastinsekainen hiekkakerros, joka oli väriltään harmaanruskeaa. Kerroksesta löytyi eläinten luita.

Kuvat: -

Muuta: Maakerrokset kaivettiin lapiolla. Kuopan pohjalla kulki muoviputkessa kaapeli

Tulkinta: Pintamullan alla oli vanhoja pintamaakerroksia 45 cm:n syvyyteen asti. Näiden alla oli täyttömaakerros, joka sisälsi purkujätettä ja multaa.

Perustuskuoppa 19

Koordinaatit: 6765899.10, 25470856.42 z= 81.82–81.17

Koko: 0,59 m², n. 73 x 88 cm

Syvyys: 60 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu NE-profiilista.

0-10 cm pintamulta

10–60 cm soransekainen hiekkakerros, jossa oli vähän tiilimurskaa, tiilenpaloja ja laastia. Kerros oli väriltään ruskeanharmaa. Kerroksesta löytyi saviastian pohjapala, jonka sisäpuolella oli valkosaviliete. Pala oli kulhosta, jonka pohjan halkaisija oli noin 10 cm.

Kuvat: AKDG4222:31–33

Muuta: Maakerrokset kaivettiin lapiolla. Kuopan pohjalla kulki muoviputkessa kaapeli.

Tulkinta: Pintamullan alla oli täyttömaakerros, joka sisälsi vähän purkujätettä.

Perustuskuoppa 20

Koordinaatit: 6765899.81, 25470859.07 z= 81.80–81.21

Koko: 0,53 m², n. 68 x 78 cm

Syvyys: 60 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu SW-profiilista.

0-10 cm pintamulta

10–20 cm tiilimurskan- ja laastinsekainen savikerros, jossa oli vähän 5 x 10 cm:n kokoisia kiviä. Kerros oli väriltään harmaa.

20–60 cm soransekainen hiekkakerros, jossa oli vähän tiilimurskaa, tiilenpaloja ja laastia. Kerros oli väriltään ruskea.

Kuvat: -

Muuta: Maakerrokset kaivettiin lapiolla. Kuopan pohjalla kulki muoviputkessa kaapeli.

Tulkinta: Pintamullan alla oli toinen vanha pintamaakerros ja täyttömaakerroksia, jotka sisälsivät vähän purkujätettä.

Perustuskuoppa 21

Koordinaatit: 6765901.30, 25470861.64 z= 81.77–81.13

Koko: 0,57 m², n. 77 x 79 cm

Syvyys: 60 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu SW-profiilista.

0-10 cm pintamulta

10–30 cm tiilimurskan- ja laastinsekainen savikerros, jossa oli muutamia 5 x 10 cm:n kokoisia kiviä. Kerros oli väriltään harmaa.

30–60 cm soransekainen hiekkakerros, jossa oli vähän tiilimurskaa, laastia ja puun paloja. Kerros oli väriltään ruskea.

Kuvat: -

Muuta: Maakerrokset kaivettiin lapiolla.

Tulkinta: Pintamullan alla oli toinen vanha pintamaakerros ja täyttömaakerros. Molemmat kerrokset sisälsivät vähän purkujätettä.

Perustuskuoppa 22

Koordinaatit: 6765903.39, 25470863.67 z= 81.69–81.07

Koko: 0,88 m², n. 90 x 101 cm

Syvyys: 65 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu SE-profiilista:

0-10 cm pintamulta

10–45 cm tiilimurskan-, kiven- ja laastinsekainen savikerros, jossa oli n. 5 x 10–15 x 20 cm:n kokoisia kiviä ja tiilen pala, jonka leveys oli 14,5 cm ja paksuus 9 cm. Kerros oli väriltään vaaleanharmaa. Kerroksesta löytyi muovin paloja, paksua kirkasta tasolasia, rautanauvoja ja vihreää ikkunalasia, jonka paksuus oli 1 mm.

45–65 cm soran- ja savensekainen hiekka, joka oli väriltään ruskeaa.

Kuvat: AKDG4222:34–35

Tulkinta: Pintamullan alla oli toinen vanha pintamaakerros, joka sisälsi purkujätettä. Alin maakerros oli paikalle tuotua täyttömaata.

Perustuskuoppa 23

Koordinaatit: 6765905.96, 25470865.08 z= 81.69–81.05

Koko: 0,99 m², n. 100 x 111 cm

Syvyys: 65 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu E-profiilista:

0-10 cm pintamulta

10–38 cm tiilimurskan-, laastin ja kivensekainen savikerros, joka oli väriltään vaaleanharmaata. Kerroksessa oli tiilen pala, jonka leveys oli 14 cm ja paksuus 6 cm. Lisäksi kerroksesta löytyi muovin paloja, rautakuonaa, ja opaalilasin pala, jonka paksuus oli 0,5 mm.

38–65 cm soran- ja savensekainen hiekkakerros, joka sisälsi vähän noin 5 x 10 cm:n kokoisia kiviä. Kerros oli väriltään ruskea.

Kuvat: AKDG4222:36

Tulkinta: Pintamullan alla oli toinen vanha pintamaakerros, joka sisälsi purkujätettä. Alin maakerros oli paikalle tuotua täyttömaata.

Perustuskuoppa 24

Koordinaatit: 6765908.93, 25470865.78 z= 81.70–81.14

Koko: 1,12 m², n. 97 x 118 cm

Syvyys: 60 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu E-profiilista:

0-5 cm pintamulta

5–30 cm tiilimurskan-, laastin- ja kivensekainen savikerros, joka oli väriltään vaaleanharmaata. Kerroksessa oli 60 x 65 cm:n kokoinen lohkottu kivi, jossa oli halkaisijaltaan 20 mm:n poran reikä. Kerroksesta löytyi eläinten luita, rautanaula ja kivitavarasta valmistettu kivennäisvesipullon kylkipala.

30–60 cm soransekainen hiekkakerros, joka oli väriltään ruskeaa. Kerroksesta löytyi keraamisen putken pala ja pullon kylkipala, jonka lasimassa oli vihreää.

Kuvat: AKDG4222:37–38

Tulkinta: Pintamullan alla oli toinen vanha pintamaakerros, jossa oli 80-luvun restaurointeihin liittynyt muurikivi ja purkujätettä. Alin maakerros oli paikalle tuotua täyttömaata.

Perustuskuoppa 25

Koordinaatit: 6765911.95, 25470865.64 z= 81.75–81.10

Koko: 0,77 m², n. 83 x 99 cm

Syvyys: 65 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu E-profiilista:

0-3 cm sora

3-10 cm multa

10–65 cm soransekainen hiekkakerros, jossa oli vähän tiilimurskaa ja noin 5 x 10–10 x 15 cm:n kokoisia kiviä. Kerros oli väriltään ruskea ja siitä löytyi kirkasta ikkunalasia.

Kuvat: AKDG4222:39

Muuta: Kuopan pintamaat poistettiin kaivinkoneella ja muut maakerrokset kaivettiin lapiolla. Kuopan pohjalla oli keltaiset muoviputket, joiden sisällä ei ollut kaapeleita.

Tulkinta: Soran alla oli pintamultakerros. Alin maakerros oli paikalle tuotua täyttömaata.

Perustuskuoppa 26

Koordinaatit: 6765914.87, 25470864.63 z= 81.86–81.17

Koko: 0,90 m², n. 88 x 105 cm

Syvyys: 65 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu E-profiilista:

0-5 cm pintamulta

5-10 cm tiilimurskan- ja laastinsekainen savikerros, joka oli väriltään harmaata.

10–65 cm soransekainen hiekkakerros, jossa oli vähän tiilimurskaa ja halkaisijaltaan noin 5 x 10–15 x 20 cm:n kokoisia kiviä. Kerros oli väriltään ruskea. Kerroksen pinnalla oli kooltaan 45 x 65 cm:n kokoinen lohkottu kivi, jossa oli halkaisijaltaan 20 mm:n poran reikä.

Kuopan pohjalla oli väriltään valkoinen muoviputki (Ø 50 mm).

Kuvat: AKDG4222:40

Tulkinta: Pintamullan alla oli toinen vanha pintamaakerros, joka sisälsi purkujätettä. Alin maakerros oli täyttömaata, jossa oli 80-luvun restaurointeihin liittynyt salaojaputki ja muurikivi.

Perustuskuoppa 27

Koordinaatit: 6765917.68, 25470863.54 z= 81.88–81.25

Koko: 0,71 m², n. 83 x 90 cm

Syvyys: 70 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista

0-7 cm pintamulta

7-22 cm tiilimurskan- ja laastinsekainen savikerros, joka oli väriltään ruskeanharmaata.

22–70 cm soransekainen hiekkakerros. Kerros sisälsi vähän tiilimurskaa ja kiviä, joiden halkaisija oli n. 10–15 cm. Kerroksessa oli maabetonilinssejä (sora, hiekka ja laastia). Kerros oli väriltään ruskeaa. Kuopan itäosassa oli valkoinen salaojaputki.

Kuvat: -

Tulkinta: Pintamullan alla oli toinen vanha pintamaakerros, joka sisälsi purkujätettä. Näiden alla oli täyttökerros, jossa oli 80-luvun restaurointeihin liittynyt salaojaputki. Myös maabetonipalat liittyivät samaan restaurointivaiheeseen.

Perustuskuoppa 28

Koordinaatit: 6765920.47, 25470862.44 z= 81.91–81.28

Koko: 0,68 m², n. 82 x 87 cm

Syvyys: 62 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista:

0-8 cm pintamulta

8-22 cm tiilimurskan- ja laastinsekainen savikerros, joka oli väriltään ruskeanharmaata.

22–62 cm soransekainen hiekkakerros. Kerros sisälsi vähän tiilimurskaa ja kiviä, joiden halkaisija oli n. 5 x 10–10 x 20 cm. Kerros oli väriltään ruskea ja siitä löytyi kirkasta ikkunalasia.

Kuvat: -

Tulkinta: Pintamullan alla oli toinen vanha pintamaakerros, joka sisälsi purkujätettä. Alin maakerros oli paikalle tuotua täyttömaata.

Perustuskuoppa 29

Koordinaatit: 6765923.26, 25470861.32 z=81.96–81.32

Koko: 0,75 m², n. 87 x 93 cm

Syvyys: 65 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista:

0-5 cm pintamulta

5-15 cm tiilimurskan- ja laastinsekainen savikerros, joka oli väriltään ruskeanharmaata. Kerroksessa oli muovia ja puun paloja.

15–30 cm soransekainen hiekkakerros, oli väriltään ruskeaa. Kerros sisälsi vähän tiilimurskaa, laastia ja kiviä, joiden halkaisija oli n. 5 x 5 cm.

30–50 cm soransekainen hiekkakerros, joka sisälsi halkaisijaltaan 2,5–10 cm:n kokoisia kiviä. Kerros oli väriltään kellanruskea.

50–65 cm soransekainen hiekkakerros, joka sisälsi vähän maabetonin (sora, hiekkaa ja laastia) paloja. Kerros oli väriltään ruskea.

Kuvat: AKDG4222:41

Tulkinta: Pintamullan alla oli toinen vanha pintamaakerros, joka sisälsi purkujätettä. Alimmat maakerrokset 30 cm:n syvyydestä lähtien olivat paikalle tuotua täyttömaata, joissa oli 80-luvun restaurointeihin liittyvää maabetonia.

Perustuskuoppa 30

Koordinaatit: 6765926.04, 25470860.22 z= 82.05–81.45

Koko: 0,73 m², n. 82 x 94 cm

Syvyys: 60 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista:

0-6 cm pintamulta

6-15 cm tiilimurskan- ja laastinsekainen savikerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa.

15–30 cm soransekainen hiekkakerros, joka sisälsi vähän tiilimurskaa, laastia ja kiviä, joiden halkaisija oli n. 5 x 5 cm. Kerros oli väriltään ruskea ja siitä löytyi muovin paloja.

30–42 cm soransekainen hiekkakerros, joka sisälsi halkaisijaltaan n. 5–10 cm:n kokoisia kiviä. Kerros oli väriltään kellanruskea.

42–60 cm soransekainen hiekkakerros, joka oli väriltään ruskeaa.

Kuvat: -

Tulkinta: Pintamullan alla oli toinen vanha pintamaakerros, joka sisälsi purkujätettä. Alimmat maakerrokset 30 cm:n syvyydestä lähtien olivat paikalle tuotua täyttömaata.

Perustuskuoppa 31

Koordinaatit: 6765928.89, 25470859.13 z= 82.06–81.47

Koko: 0,76 m², n. 89 x 95 cm

Syvyys: 60 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista:

0-5 cm pintamulta

5-15 cm tiilimurskan- ja laastinsekainen savikerros, joka oli väriltään harmaata.

15–60 cm soransekainen hiekkakerros, joka sisälsi n. 5x5 – 10x15 cm:n kokoisia kiviä. Kerros oli väriltään ruskea.

Kuvat: -

Tulkinta: Pintamullan alla oli toinen vanha pintamaakerros. Alin maakerros oli paikalle tuotua täyttömaata.

Perustuskuoppa 32

Koordinaatit: 6765931.65, 25470858.03 z=82.09–81.48

Koko: 0,90 m², n. n. 91 x 101 cm

Syvyys: 60 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista:

0-8 cm pintamulta

8-20 cm tiilimurskan- ja laastinsekainen savikerros, joka oli väriltään harmaata.

20–60 cm soransekainen hiekkakerros, joka sisälsi tiilen paloja, muutamia halkaisijaltaan n. 5–15 cm:n kokoisia kiviä sekä 30 x 50 cm kokoisien lohkotun kiven. Kerros oli väriltään ruskea. Kerroksessa oli laudan paloja ja valkoinen muoviputki (Ø 50 mm).

Kuvat: -

Tulkinta: Pintamullan alla oli toinen vanha pintamaakerros. Alin maakerros oli paikalle tuotua täyttömaata, jossa oli 80-luvun restaurointeihin liittynyt salaojaputki ja muurikivi.

Perustuskuoppa 33

Koordinaatit: 6765934.43, 25470856.93 z=82.08–81.51

Koko: 0,73 m², n. 86 x 91 cm

Syvyys: 60 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista:

0-8 cm pintamulta

8-22 cm tiilimurskan- ja laastinsekainen savikerros, joka oli väriltään harmaa.

22–60 cm soransekainen hiekkakerros, joka sisälsi tiilimurskaa, muutamia n. 5 x 5-10 x 15 cm:n kokoisia kiviä, maabetonin paloja ja tiilen paloja, joiden leveys oli 14 cm ja paksuus 7 cm. Kerros oli väriltään ruskea.

Kuvat: -

Tulkinta: Pintamullan alla oli toinen vanha pintamaakerros, joka sisälsi purkujätettä. Alin maakerros oli paikalle tuotua täyttömaata, joka sisälsi 80-luvun restaurointeihin liittyvää maabetonia.

Perustuskuoppa 34

Koordinaatit: 6765937.19, 25470855.85 z=82.07–81.47

Koko: 1,45 m², n. 100 x 157 cm

Syvyys: 60 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista:

0–12 cm pintamulta

12–25 cm tiilimurskan- ja laastinsekainen savikerros, joka oli väriltään harmaa.

25–60 cm soransekainen hiekkakerros, joka sisälsi muutamia n. 5 x 5 - 10 x 15 cm:n kokoisia kiviä, maabetonin paloja ja 30 x 45 cm kokoisien luonnonkiven. Kerros oli väriltään ruskea.

Kuvat: -

Muuta: Paalua jouduttiin siirtämään itään päin, jotta puukaide saatiin taivutettua. Tämän vuoksi kuoppaa laajennettiin 40 cm.

Tulkinta: Pintamullan alla oli toinen, vanha pintamaakerros, joka sisälsi purkujätettä. Alin maakerros oli paikalle tuotua täyttömaata. Se sisälsi maabetonia, joka oli peräisin 1980-luvulla tehdyistä restaurointitoista.

Perustuskuoppa 35

Koordinaatit: 6765940.35, 25470856.70 z= 81.99–81.25

Koko: 1,22 m², n. 105 x 126 cm

Syvyys: 75 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu N-profiilista:

0–13 cm pintamaa polun kohdalla sepeliä, muualla multaa.

13–50 cm hiekansekainen sorakerros, joka oli väriltään punaruskea. Kerroksessa oli halkaisijaltaan 2,5–15 cm:n kokoisia kiviä.

50–75 cm hiekan- ja soransekainen savikerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa. Kerros sisälsi vähän jätettä ja tiilimurskaa sekä tiilenpaloja, joiden leveys oli 13 cm ja paksuus 7 cm.

Kuvat: -

Tulkinta: Polun kohdalla pintamaa oli soraa ja muualla multaa. Pintamaan alla oli yli 30 cm:n paksuinen polun kantavakerros. Alin maakerros oli paikalle tuotua täyttömaata.

Perustuskuoppa 36

Koordinaatit: 6765943.10, 25470857.65 z=81.98–81.29

Koko: 1,18 m², n. 105 x 110 cm

Syvyys: 75 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu NE-profiilista:

0–15 cm pintamaa polun kohdalla sepeliä, muualla multaa.

15–45 cm hiekansekainen sorakerros, joka oli väriltään punaruskea. Kerroksessa oli halkaisijaltaan 2,5–15 cm:n kokoisia kiviä.

45–55 cm hiekan- ja soransekainen savikerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa. Kerros sisälsi vähän tiilimurskaa, laastia ja jätepuuta. Kerroksessa oli 40 x 40 cm:n kokoinen lohkottu kivi. Kerroksesta löytyi kirkasta tasolasia.

55–75 cm hienohiekkakerros, joka oli väriltään ruskea. Kerroksessa oli kellanruskeita hiekkalinssejä.

Kuvat: AKDG4222:42

Tulkinta: Polun kohdalla pintamaa oli soraa ja muualla multaa. Pintamaan alla oli 30 cm:n paksuinen polun kantavakerros. Tämän alla oli paikalle tuotua täyttömaata, jollaista oli todennäköisesti myös alin hiekkakerros.

Perustuskuoppa 37

Koordinaatit: 6765945.90, 25470859.40 z= 81.94–81.20

Koko: 0,83 m², n. 88 x 97 cm

Syvyys: 80 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu NE-profiilista:

0–15 cm pintamulta.

15–63 cm hiekan- ja soransekainen savikerroskerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa. Kerros sisälsi vähän tiilimurskaa ja jätepuuta. Kerroksesta löytyi kirkasta tasolasia. Kerroksessa oli runsaasti kiviä, joiden halkaisijat olivat 2,5–20 cm. Kerroksesta löytyi 30 x 16 x 7 cm:n kokoinen tiili.

63–70 cm hiekkakerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa.

70–80 cm hienohiekkakerros, joka oli väriltään kellanruskea.

Kuvat: AKDG4222:43–44

Tulkinta: Pintamaan alla oli paikalle tuotua täyttömaata, jollaista olivat todennäköisesti myös alimmat hiekkakerrokset.

Perustuskuoppa 38

Koordinaatit: 6765947.75, 25470861.65 z= 81.85–81.08

Koko: 0,88 m², n. 93 x 97 cm

Syvyys: 95 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu NE-profiilista:

0–16 cm pintamulta. Kerroksessa oli 27 x 13 x 7 cm:n kokoinen tiili.

16–44 cm hiekansekainen sorakerros, joka sisälsi halkaisijaltaan 5-10 cm:n kokoisia kiviä. Kerros oli harmaanruskea.

44–74 cm hiekan- ja soransekainen savikerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa. Kerroksessa oli runsaasti kiviä, joiden halkaisijat olivat 5–15 cm. Kerroksen pohjalla oli 40 x 30 cm:n kokoinen lohkottu kivi. Kerroksesta löytyi harjaterästä.

74–90 cm tiilimurskan ja laastinsekainen savikerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa.

90–95 cm hienohiekkakerros, joka oli väriltään kellanruskea.

Kuvat: -

Tulkinta: Pintamaan alla oli paikalle tuotuja täyttömaakerroksia, jollaista oli todennäköisesti myös alin hiekkakerros.

Perustuskuoppa 39

Koordinaatit: 6765949.15, 25470864.45 z= 81.77–80.98

Koko: 0,75 m², n. 85 x 96 cm

Syvyys: 80 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu E-profiilista:

0–10 cm pintamulta.

10–70 cm hiekan- ja savensekainen sorakerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa. Kerroksessa oli runsaasti kiviä, joiden halkaisijat olivat 5–20 cm. Kerroksen pohjalta löytyi jättepuuta ja vihreää pullolasia.

70–76 cm savikerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa.

76–80 cm hienohiekkakerros, joka oli väriltään kellanruskea.

Kuvat: AKDG4222:45

Tulkinta: Pintamaan alla oli paikalle tuotuja täyttömaakerroksia, jollaista oli todennäköisesti myös alin hiekkakerros.

Perustuskuoppa 40

Koordinaatit: 6765950.35, 25470867.20 z= 81.60–80.90

Koko: 0,85 m², n. 85 x 108 cm

Syvyys: 70 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista:

0–15 cm pintamulta.

15–40 cm hiekansekainen sorakerros, joka oli väriltään harmaanruskea. Kerroksessa oli kiviä, joiden halkaisijat olivat 5–10 cm.

40–56 cm hiekan- ja kivensekainen savikerros, joka oli väriltään harmaa. Kerroksessa oli lohkottu, kooltaan 60 x 40 cm:n kokoinen kivi ja puun paloja. Kerroksen pohjalla oli valkoinen salaojaputki, jonka halkaisija oli noin 50 mm.

56–70 cm hienohiekkakerros, joka oli väriltään kellanruskea.

Kerroksessa oli tummanruskeita, humuksensekaisia hiekkalinssejä.

Kuvat: AKDG4222:46

Tulkinta: Pintamaan alla oli 30 cm:n paksuinen sorakerros. Tämän alla oli paikalle tuotu täyttömaakerros, jonka pohjalla oli salaojaputki, joka oli peräisin 1980-luvulla tehdyistä restaurointitöistä. Alin hiekkakerros oli todennäköisesti myös täyttömaata.

Perustuskuoppa 41

Koordinaatit: 6765961.85, 25470862.90 z= 81.16–80.41

Koko: 0,43 m², n. 0,65 x 0,70 cm

Syvyys: 75 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu W-profiilista:

0–15 cm pintamulta.

15–25 cm savikerros, joka oli väriltään harmaa. Kerros sisälsi vähän kiviä, joiden halkaisijat olivat 5-20 cm. Kerroksesta löytyi sulake.

25–45 cm tiilimurskan-, laastin- ja humuksensekainen savikerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa. Kerros sisälsi paljon kiviä, joiden halkaisijat olivat 5-20 cm. Kerroksessa oli 14 cm leveä ja 7 cm paksu tiilen pala.

45–60 cm humuksensekainen savikerros, joka oli väriltään ruskea. Kerroksessa oli vähän hiiltä, harmaita savilinssejä ja maatuneita puunjäänköksiä, joiden paksuus oli 2 cm ja leveys 20 cm.

60–75 cm humuksensekainen savikerros, joka sisälsi tiilimurskaa. Kerros oli väriltään harmaa. Se sisälsi humuslinssejä ja ruskeita ruostesaostumia. Maakerros jatkui ainakin 90 cm:n syvyyteen asti. Kerroksesta löytyi rautanaula, jonka pituus oli 70 mm ja kannan koko 15 x 7 mm.

Kuvat: AKDG4222:47–49

Muuta: Kuoppa kaivettiin lapiolla.

Tulkinta: Pintamullan alla olevat savikerrokset olivat paikalle tuotuja.

Perustuskuoppa 42

Koordinaatit: 6765886.45, 25470700.80 z= 82.42–81.63

Koko: 0,63 m², n. 68 x 83 cm

Syvyys: 36 cm, vanhan aitalolpan kohdalla 148 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu SE-profiilista:

0–20/45 cm pintamulta. Kerroksessa oli runsaasti puun juuria. Vanhan aidan tolpan reunassa pintamullan paksuus oli 45 cm.

20–36 cm hiekkakerros, joka oli väriltään keltainen.

36– cm kivilouhe. Kivien koot olivat 5 x 10 – 20 x 30 cm. Louhe ulottui kontreskarppimuurin yläreunasta noin 90 cm ulospäin. Vallihaudan reunalla louhe alkoi heti pintamullan alta.

Kuvat: AKDG4222:53

Muuta: Vanhaa aidan tolppaa jouduttiin nostamaan ja siirtämään, jotta uusi aita saatiin sovitettua vanhaan. Betonitolppa katkesi nostettaessa. Sen kokonaispituus oli 148 cm ja koko alaosastaan 42 x 43 cm.

Tulkinta: Pintamullan alla oli vanhan aidan tolpan kohdalla hiekkatäyttökerros, muualla pintamullan alta alkoi heti kivilouhe, joka liittyi alkuperäiseen vallihautarakenteeseen. Louhe oli laitettu kontreskarppimuurin kuorikivien taakse.

Perustuskuoppa 43

Koordinaatit: 6765884.80, 25470703.20 z= 82.27–81.65

Koko: 0,93 m², n. 96 x 100 cm

Syvyys: 70 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu NE-profiilista:

0–25 cm pintamulta. Kerroksessa oli runsaasti puun juuria ja kiviä.

25–40 cm mullansekainen hiekkakerros, joka oli väriltään ruskea.

40–70 cm kivilouhe, joka ulottui kontreskarppimuurin yläreunasta noin 120–130 cm ulospäin. Kivilouhe rajautui väriltään ruskeanharmaaseen savikerrokseen.

Kuvat: AKDG4222:54–55

Muuta: Vanhaa aidan tolppaa jouduttiin siirtämään ja nostamaan, jotta uusi aita saatiin sovitettua vanhaan. Tolpan vieressä oli runsaasti kiviä, joiden avulla se oli tuettu. Betonitolppa katkesi nostettaessa.

Tulkinta: Pintamullan alla oli vanhan aidan tolpan kohdalla hiekkatäyttökerros. Kivilouhe liittyi alkuperäiseen vallihautarakenteeseen. Louhe oli laitettu konterskarpimuurin kuorikivien taakse.

Perustuskuoppa 44

Koordinaatit: 6765883.25, 25470705.80 z=82.19–81.45

Koko: 1,0 m², n. 100 x 100 cm

Syvyys: 80 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu NW-profiilista:

0–15 cm pintamulta.

15–60 cm hiekansekainen silttikerros, jossa oli savilinssejä, puun juuria ja vähän kiviä. Kerros oli väriltään ruskeanharmaa.

60–80 cm hiekan- ja mullansekainen silttikerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa.

Kuvat: AKDG4222:56

Muuta: Vanhan aidan tolpan viereen kaivettiin uusi kuoppa tolppaa varten, jotta uusi aita saatiin sovitettua vanhaan. Tolpan vieressä oli runsaasti kiviä, joiden avulla se oli tuettu. Säästöbetonista tehty tolppa katkesi nostettaessa. Sen pituus oli ainakin 120 cm.

Tulkinta: Pintamullan alla oli 65 cm:n paksuudelta silttikerroksia, joihin oli sekoittunut savea, hiekkaa ja multaa.

Perustuskuoppa 45

Koordinaatit: 6765881.50, 25470708.30 z= 82.17–81.41

Koko: 0,92 m², n. 88 x 105 cm

Syvyys: 80 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu NW-profiilista:

0–15 cm pintamulta. Kerroksessa oli liuskekivilaatta.

15–80 cm hiekansekainen silttikerros, jossa oli hiekkalinssejä ja halkaisijaltaan 5–15 cm:n kokoisia luonnonkiviä sekä puun juuria.

Kuvat: -

Tulkinta: Pintamullan alla oli 65 cm:n paksuinen silttikerros, johon oli sekoittunut hiekkaa ja kiviä.

Perustuskuoppa 46

Koordinaatit: 6765879.75, 25470710.70 z= 82.10–81.48

Koko: 1,25 m², n. 89 x 150 cm

Syvyys: 65 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu NW-profiilista:

0–15 cm pintamulta.

15–22 cm sepelin- ja hiekansekainen savikerros, joka oli väriltään harmaa. Kerroksesta löytyi kaakelilistan pala.

22–35 cm savikerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa.

35–65 cm mullan- ja kivensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa. Kivet olivat halkaisijaltaan 2,5–10 cm. Kerroksessa oli puun juuria.

Kuvat: AKDG4222:57–58

Muuta: Kuopan pintamaa ja laajennus kaivettiin kaivinkoneella. Putken kohta otettiin esiin lapiolla. Kuopasta löytyi 60 cm:n syvyydestä betoninen suojaputki, jonka sisällä kulki halkaisijaltaan noin 100 mm:n muoviputki. Kuoppaa laajennettiin tämän vuoksi pohjoiseen päin, jotta aidan tolपालle saatiin tilaa.

Tulkinta: Pintamullan alla oli putken kohdalla täyttökerroksia ainakin 60 cm:n paksuudelta. Kuopan pohjalla korkeudella +81.50 kulki kunnallistekniikkaa. Multaa ja runsaasti kiviä sisältänyt hiekkakerros saattoi olla vanhaa pintamaata ja täyttömaata.

Perustuskuoppa 47

Koordinaatit: 6765877.80, 25470713.15 z= 82.09–81.43

Koko: 0,98 m², n. 95 x 110 cm

Syvyys: 70 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu NW-profiilista:

0–16 cm pintamulta. Kerroksessa oli tiilenpaloja.

16–30 cm hiekansekainen silttikerros, joka oli väriltään harmaa. Kerroksessa oli puun juuria.

30–70 cm mullan- ja kivensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa. Kerroksessa oli väriltään keltaisia hiekkalinssejä. Kivien halkaisijat olivat 2,5–15 cm. Kerroksesta löytyi posliiniastian pohjapala, jonka halkaisija oli noin 130 mm.

Kuvat: AKDG4222:59

Tulkinta: Pintamullan alla oli silttikerros, jonka alla oli 30 cm:n syvyydessä multaa ja runsaasti kiviä sisältänyt hiekkakerros. Kerros saattoi olla vanhaa pintamaata ja täyttömaata.

Perustuskuoppa 48

Koordinaatit: 6765876.10, 25470715.50 z=82.14–81.47

Koko: 0,92 m², n. 87 x 106 cm

Syvyys: 68 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu NW-profiilista:

0–10 cm pintamulta.

10–20 cm tiilimurskansekainen savikerros, joka oli väriltään vaaleanharmaa.

20–35 cm hienohiekkakerros, joka oli väriltään keltainen. Kerros oli katukiveyksen asennushiekkää, joka päättyi noin 40 cm kuopan SW-reunasta.

35–66 cm mullan- ja kivensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa. Kerroksessa oli väriltään keltaisia hiekkalinssejä. Kivien halkaisijat olivat 2,5–15 cm.

66–68 cm savikerros, joka oli väriltään vaaleanharmaa. Kerroksessa on ruostesaostumia.

Kuvat: AKDG4222:60

Tulkinta: Pintamullan ja savikerroksen alla oli katukiveyksen asennushiekkakerros. Tämän alla 35 cm:n syvyydessä multaa ja runsaasti kiviä sisältänyt hiekkakerros. Kerros saattoi olla vanhaa pintamaata ja täyttömaata. Alimmainen savikerros oli mahdollisesti paikalle muualta tuotu.

Perustuskuoppa 49

Koordinaatit: 6765874.30, 25470717.90 z= 82.16–81.49

Koko: 0,99 m², n. 92 x 115 cm

Syvyys: 80 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu NW-profiilista:

0–8 cm pintamulta.

8–20 cm tiilimurskasekainen savikerros, joka oli väriltään vaaleanharmaa.

20–30 cm hienohiekkakerros, joka oli väriltään keltainen. Kerros oli katukiveyksen asennushiekkaa, joka päättyi noin 50 cm kuopan SW-reunasta.

30–64 cm mullan- ja kivensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa. Kivien halkaisijat olivat 2,5–15 cm. Kerroksesta löytyi kirkasta tasolasia.

64–80 cm savikerros, joka oli väriltään vaaleanharmaa. Kerroksessa on ruostesaostumia.

Kuvat: -

Tulkinta: Pintamullan ja savikerroksen alla oli katukiveyksen asennushiekkakerros. Tämän alla 30 cm:n syvyydessä multaa ja runsaasti kiviä sisältänyt hiekkakerros. Kerros saattoi olla vanhaa pintamaata ja täyttömaata. Alimmainen savikerros oli mahdollisesti paikalle muualta tuotu.

Perustuskuoppa 50

Koordinaatit: 6765872.44, 25470720.38 z= 82.14–81.53

Koko: 0,92 m², n. 84 x 115 cm

Syvyys: 65 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu NW-profiilista:

0–8 cm pintamulta. Kerroksesta löytyi punasavisen kukkuruukun reunapala.

8–20 cm savikerros, joka oli väriltään tummanruskea.

20–30 cm hienohiekkakerros, joka oli väriltään keltainen. Kerros oli katukiveyksen asennushiekkaa, joka päättyi noin 50 cm kuopan SW-reunasta.

30–56 cm mullan- ja kivensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa. Kivien halkaisijat olivat 2,5–10 cm.

56–65 cm savikerros, joka oli väriltään vaaleanharmaa. Kerroksessa on ruostesaostumia.

Kuvat: AKDG4222:61

Tulkinta: Pintamullan ja savikerroksen alla oli katukiveyksen asennushiekkakerros. Tämän alla 30 cm:n syvyydessä multaa ja runsaasti kiviä sisältänyt hiekkakerros. Kerros saattoi olla vanhaa pintamaata ja täyttömaata. Alimmainen savikerros oli mahdollisesti paikalle muualta tuotu.

Perustuskuoppa 51

Koordinaatit: 6765870.70, 25470722.75 z= 82.12–81.54

Koko: 0,82 m², n. 84 x 108 cm

Syvyys: 65 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu NW-profiilista:

0–20 cm pintamulta.

20–26 cm hienohiekkakerros, joka oli väriltään keltainen. Kerros oli katukiveyksen asennushiekkaa, joka päättyi noin 55 cm kuopan SW-reunasta.

26–56 cm mullan- ja kivensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa. Kivien halkaisijat olivat 2,5–10 cm.

56–62 cm savikerros, joka oli väriltään vaaleanharmaa. Kerroksessa on ruostesaostumia. Kerroksen pinnalla oli vähän tiilimurskaa.

Kuvat: -

Tulkinta: Pintamullan alla oli katukiveyksen asennushiekkakerros. Tämän alla, 26 cm:n syvyydessä, oli multaa ja runsaasti kiviä sisältänyt hiekkakerros. Kerros saattoi olla vanhaa pintamaata ja täyttömaata. Alimmainen savikerros oli mahdollisesti paikalle muualta tuotu.

Perustuskuoppa 52

Koordinaatit: 6765868.80, 25470725.10 z= 82.16–81.53

Koko: 0,78 m², n. 89 x 94 cm

Syvyys: 70 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu NW-profiilista:

0–16 cm pintamulta.

16–22 cm hienohiekkakerros, joka oli väriltään keltainen.

Kerros oli katukiveyksen asennushiekkää.

22–54 cm mullan- ja kivensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa. Kivien halkaisijat olivat 2,5–20 cm.

54–70 cm savikerros, joka oli väriltään vaaleanharmaa.

Kerroksessa on ruostesaostumia.

Kuvat: AKDG4222:62

Tulkinta: Pintamullan oli katukiveyksen asennushiekkakerros. Tämän alla, 22 cm:n syvyydessä, oli multaa ja runsaasti kiviä sisältänyt hiekkakerros. Kerros saattoi olla vanhaa pintamaata ja täyttömaata. Alimmainen savikerros oli mahdollisesti paikalle muualta tuotu.

Perustuskuoppa 53

Koordinaatit: 6765867.10, 25470727.40 z= 82.19–81.56

Koko: 0,85 m², n. 90 x 97 cm

Syvyys: 65 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu SW-profiilista:

0–10 cm mukulakiveys.

10–15 cm hienohiekkakerros, joka oli väriltään keltainen.

Kerros oli katukiveyksen asennushiekkää.

15–60 cm mullan- ja kivensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa. Kivien halkaisijat olivat 2,5–10 cm. Kerroksen pinnalla oli vähän tiilen paloja.

Kerroksesta löytyi ruskeanvihreää pullolasia.

60–65 cm savikerros, joka oli väriltään vaaleanharmaa.

Kerroksessa on ruostesaostumia.

Kuvat: AKDG4222:63–64

Tulkinta: Katukiveyksen alla oli asennushiekkakerros. Tämän alla, 30 cm:n syvyydessä, oli multaa ja runsaasti kiviä sisältänyt hiekkakerros. Kerros saattoi olla vanhaa pintamaata ja täyttömaata. Alimmainen savikerros oli mahdollisesti paikalle muualta tuotu.

Perustuskuoppa 54

Koordinaatit: 6765865.30, 25470729.85 z= 82.18–81.56

Koko: 0.89 m², n. 90 x 103 cm

Syvyys: 68 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu NW-profiilista:

0–14 cm pintamulta.

14–16 cm hienohiekkakerros, joka oli väriltään keltainen. Kerros oli katukiveyksen asennushiekkaa, joka päättyy noin 50 cm kuopan SW-reunasta.

16–45 cm mullan- ja kivensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa. Kivien halkaisijat olivat 2,5–20 cm.

45–58 cm savikerros, joka oli väriltään vaaleanharmaa. Kerroksessa on ruostesaostumia.

58–68 cm hiekansekainen savikerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa. Kerroksessa oli vähän kiviä, joiden koot olivat noin 5 cm.

Kuvat: -

Tulkinta: Pintamullan alla oli katukiveyksen asennushiekkakerros. Tämän alla, 16 cm:n syvyydessä, oli multaa ja runsaasti kiviä sisältänyt hiekkakerros. Kerros saattoi olla vanhaa pintamaata ja täyttömaata. Alimmat savikerrokset olivat mahdollisesti paikalle muualta tuotu.

Perustuskuoppa 55

Koordinaatit: 6765863.40, 25470732.20 z= 82.20–81.54

Koko: 0,85 m², n. 80 x 92 cm

Syvyys: 70 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu NW-profiilista:

0–15 cm pintamulta. Kerroksessa oli liuskekivilaattoja.

15–17 cm hienohiekkakerros, joka oli väriltään keltainen. Kerros oli katukiveyksen asennushiekkaa, joka päättyy noin 25 cm kuopan SW-reunasta.

17–65 cm mullan- ja kivensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa. Kerroksessa oli väriltään vaaleanharmaita savilinssejä. Kivien halkaisijat olivat 2,5–10 cm.

65–70 cm hieno- ja karkeahiekkakerros, joka oli väriltään ruskea.

Kuvat: -

Tulkinta: Pintamullan alla oli katukiveyksen asennushiekkakerros. Tämän alla, 17 cm:n syvyydessä, oli multaa ja runsaasti kiviä sisältänyt hiekkakerros. Kerros saattoi olla vanhaa pintamaata ja täyttömaata. Alimmainen hiekkakerros oli mahdollisesti paikalle muualta tuotu.

Perustuskuoppa 56

Koordinaatit: 6765861.48, 25470734.90 z= 82.23–81.41

Koko: 1,22 m², n. 90 x 150 cm

Syvyys: 81 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu NW-profiilista:

0–15 cm pintamulta.

15–78 cm mullan- ja kivensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa. Kerroksessa oli väriltään vaaleanharmaita savilinssejä. Kivien halkaisijat olivat 2,5–25 cm.

78–81 cm savikerros, joka oli väriltään vaaleanharmaa.

Kerroksessa on ruostesaostumia.

Kuvat: AKDG4222:65

Muuta: Vanhan aidan tolpan viereen kaivettiin uutta tolppaa varten kuoppa, jotta uusi aita saatiin sovitettua vanhaan. Tolpan vieressä oli runsaasti kiviä, joiden avulla se oli tuettu. Betonisen aidan tolpan pituus oli 160 cm ja pohjan koko 46 x 46 cm, mutta kapeni ylöspäin. Tolpan luoteispuolelta paljastui maan alta kaupungin kiintopiste (nro 652552), joka jouduttiin poistamaan, koska se oli liikkunut maata kaivettaessa.

Tulkinta: Pintamullan alla oli 15 cm:n syvyydessä multaa ja runsaasti kiviä sisältänyt hiekkakerros. Kerros saattoi olla vanhaa pintamaata ja täyttömaata. Alimmainen savikerros oli mahdollisesti paikalle muualta tuotu.

Perustuskuoppa 57

Koordinaatit: 6765859.90, 25470737.00 z= 82.13–81.44

Koko: 1,05 m², n. 89 x 114 cm

Syvyys: 80 cm

Maakerrosten havainnot on mitattu NW-profiilista:

0–20 cm pintamulta.

20–80 cm mullan- ja kivensekainen hiekkakerros, joka oli väriltään ruskeanharmaa. Kerroksessa oli väriltään keltaisia hiekkalinssejä. Kivien halkaisijat olivat 2,5–10 cm. Aitalolpan vieressä oli runsaasti suurempia kiviä, joiden koot olivat 40 x 50 – 40 x 70 cm. Kerroksen länsiosassa oli runsaasti sepeliä.

Kuvat: AKDG4222:66

Muuta: Vanhan aidan tolpan viereen kaivettiin uutta tolppaa varten kuoppa, jotta uusi aita saatiin sovitettua vanhaan. Tolpan vieressä oli runsaasti kiviä, jotka oli ilmeisesti tuotu tukemaan tolppaa. Betonisen aidan tolpan pituus oli vähintään 142 cm ja pohjan koko 44 x 44 cm. Aitalolppa kapeni ylöspäin. Tolppa katkesi sitä poistettaessa.

Tulkinta: Pintamullan alla oli 20 cm:n syvyydessä multaa ja runsaasti kiviä sisältänyt hiekkakerros. Kerros saattoi olla vanhaa pintamaata ja täyttömaata. NE-profiilissa pilkisti mahdollisesti kivilouhetta, joka kuului alkuperäiseen vallihautarakenteeseen. Louhe oli laitettu konterskarpimuurin kuorikivien taakse.

Hämeen linnan vallihauta**Mittausdokumentointi****Vuosi 2014****Työselostus**

Hämeen linnan vallihautatyömaan mittausdokumentointi vuonna 2014 suoritettiin kokonaisuudessaan takymetrimittauksena.

Kaikissa mittauksissa käytettynä tasokoordinaatistona on ETRS-GK25 ja korkeusjärjestelmänä N2000.

Vallihaudan aitalolppien merkintätyö sekä aitakuoppien arkeologiseen valvontaan liittyvät mittaustyöt tehtiin 16.-23.6.2014 sekä 20.-25.8.2014 välisenä aikana. Kaivetut ja dokumentoidut aitakuopat on esitetty kaupungin pohjakartalle asemoituina. Tiedostoformaateina on DWG ja PDF.

Vallihaudan molempien päiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevat rantapaalurykelmät mitattiin 25.8. ja 12.11.2014. Paaluista mitattiin sijainnin lisäksi myös niiden halkaisijat. Myös rantapaalut on esitetty kaupungin pohjakartalle asemoituina. Tiedostoformaateina on DWG ja PDF.

Tekniikkasillan alueen maaston lisämittaukset tehtiin 12.11.2014. Tarkoituksena oli tarkentaa vuoden 2013 mittauksia tekniikkasillan korjaushankkeen suunnittelua varten. Tiedostoformaateina on DWG ja PDF.

Myös vuonna 2014 korotetut 4. ja 5. puolibastionin muuriosat mitattiin 12.11.2014. Korjaukset on esitetty kaupungin pohjakartalle asemoituina. Tiedostoformaateina on DWG ja PDF.

Hämeen linnan pohjoispuolen kentän vedenohjaukseen liittyen mitattiin kyseiseltä alueelta maastomalli 21.-22.8.2014 ja sitä täydennettiin vielä 28.11.2014. Maastomallimittausten pohjalta tehtiin korkeuskäyrät 20 cm välein. Tiedostoformaateina on DWG ja PDF.

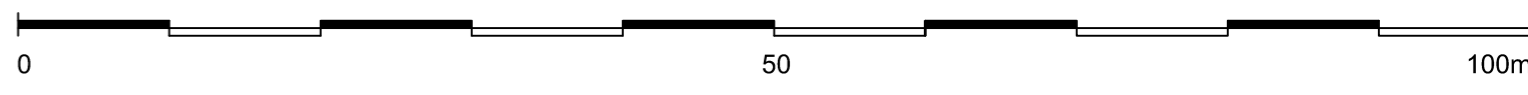
Museovirasto**Kulttuuriympäristön hoito****Restaurointipalvelut****Puolesta: Janne Hymylä**

Hämeen linnan vallihautatyömaa, piirustusluettelo

Kohde	Aihe	Mittakaava	Tekijät	Päivämäärä	Tiedostomuoto	Piirustustyyppi	Liite
Hämeen linna	Yleiskartta vuoden 2014 tutkimusalueet	Mk 1:500	Janne Hymylä, Tiivo Uuksulainen, Päivi Hakanpää	30.3.2015	DWG, PDF	Mittauspiirustus	3.1
Hämeen linna	Aidan perustuskuopat, itä- ja kaakkoisosa	Mk 1:200	Janne Hymylä, Tiivo Uuksulainen, Päivi Hakanpää	23.6. / 20.8.2014	DWG, PDF	Mittauspiirustus	3.2
Hämeen linna	Aidan perustuskuopat, lounaslounaisosa	Mk 1:100	Janne Hymylä, Tiivo Uuksulainen, Päivi Hakanpää	22.8.2014	DWG, PDF	Mittauspiirustus	3.3
Hämeen linna	Vallihaudan rantapaalut, pohjoispuoli	Mk 1:100	Janne Hymylä, Tiivo Uuksulainen, Päivi Hakanpää	12.11.2014	DWG, PDF	Mittauspiirustus	3.4
Hämeen linna	Vallihaudan rantapaalut, eteläpuoli	Mk 1:100	Janne Hymylä, Tiivo Uuksulainen, Päivi Hakanpää	25.8. / 12.11.2014	DWG, PDF	Mittauspiirustus	3.5
Hämeen linna	Maakairauspisteet	Mk 1:100	Janne Hymylä, Tiivo Uuksulainen, Päivi Hakanpää	28.11.2014	DWG, PDF	Mittauspiirustus	3.6
Hämeen linna	4. ja 5. puolibastionin muurinkorotukset	Mk 1:100	Janne Hymylä, Tiivo Uuksulainen, Päivi Hakanpää	18.12.2014	DWG, PDF	Mittauspiirustus	3.7

- Aitaloppien perustuskuopat
- Rantapaalut
- Korotetut muuriosat
- Kairauspisteet

 Museovirasto puh. (09) 40501	Hämeenlinna Hämeen linnan vallihauta	Mittauspiirustus Vuoden 2014 tutkimusalueet kaupungin pohjakartalla	
	Museovirasto Kulttuuriympäristön hoito Restaurointipalvelut J.Hymylä, T.Uuksulainen, P.Hakanpää		Mk 1:500 30.3.2015

86.2

Hämeen linna

89.9

90.0

41

81.6

39

40

38

37

36

35

82.1

34

84.3

82.5

85.1

33

32

31

662538

84.4

1231

84.371

85.9

k

83.8

30

29

28

27

86.0

84.1

85.2

85.1

26

25

24

23

22

21

81.5

2

3

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

81.9

81.7

82.4

KUSTAA III:N KATU

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

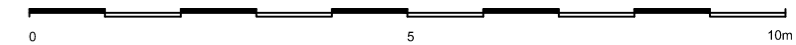
4

82.1

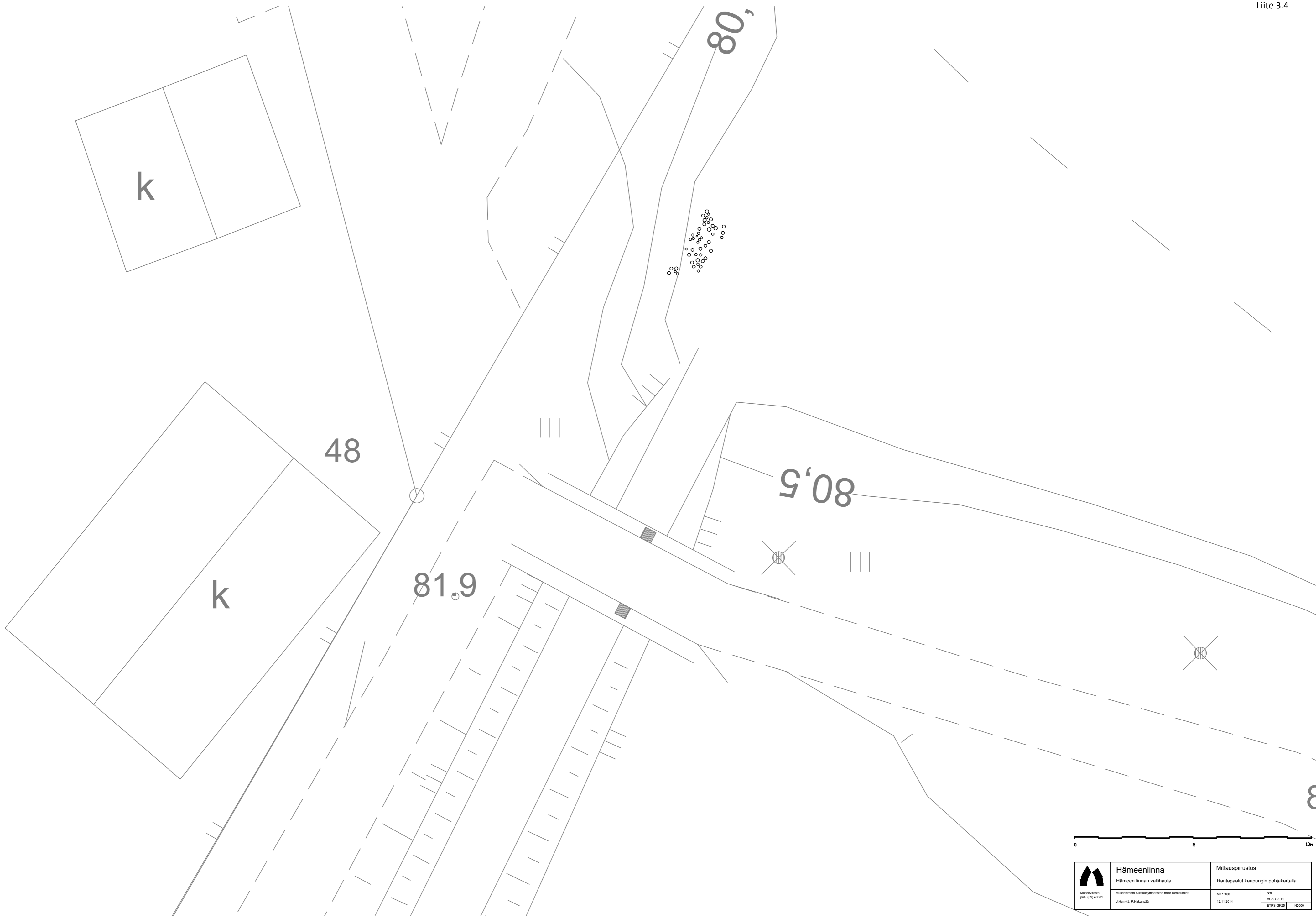
82.0

82.3

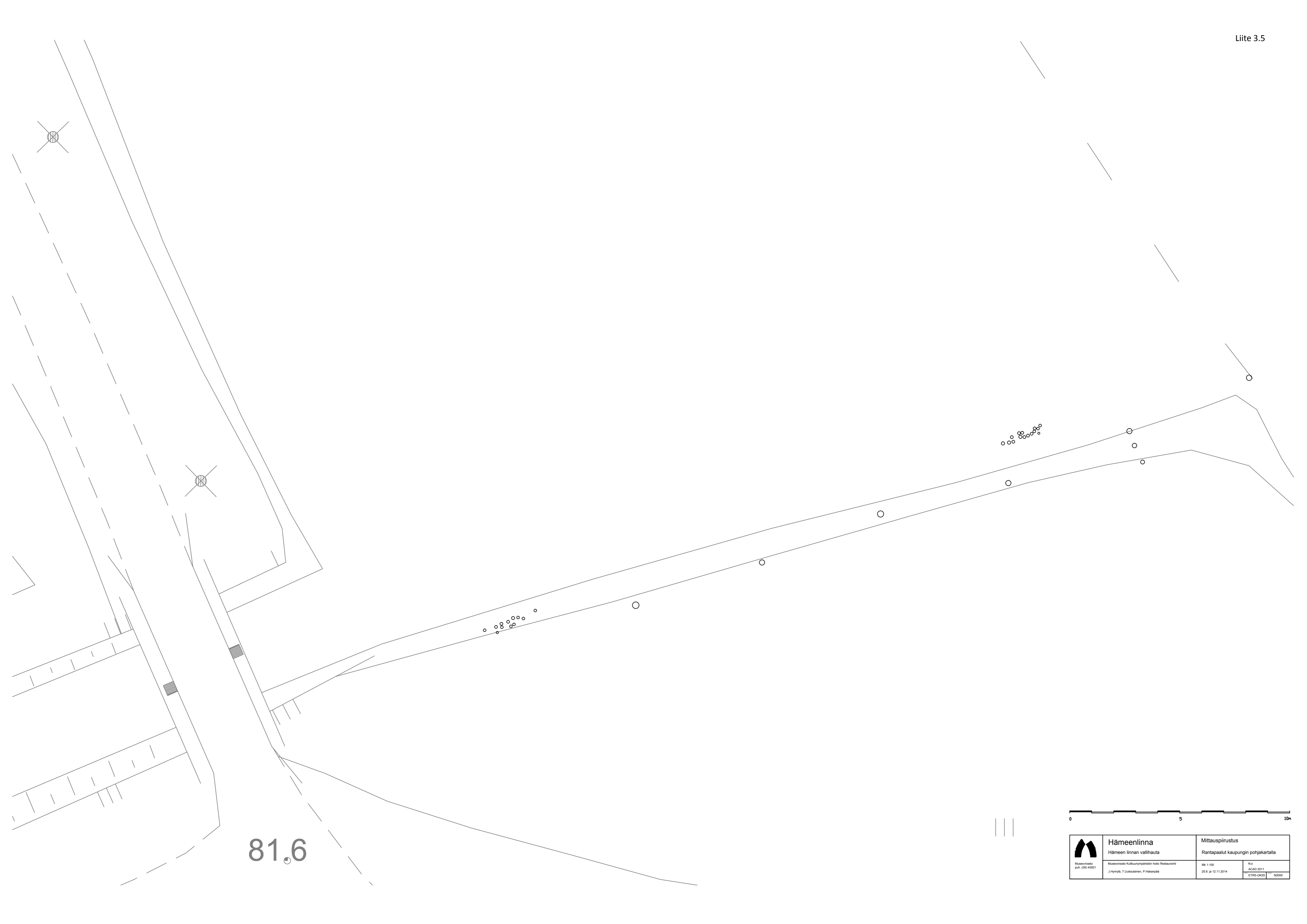
652552

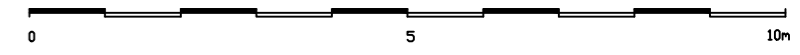
 Hämeenlinna <small>Museovirasto puh. (09) 45251</small>	Hämeen linnan vallihauta <small>Museovirasto Kulttuurimiljöiden hoito Restaurointi J.Hymylä, T.Jukka-Järven, P.Hakarppa</small>	Mittauspiirustus <small>Aidan perustuskuvat kaupungin pohjakaartalla</small>	<small>Mk 1:100 22.8.2014</small>	<small>Dokumentti: pdf & vsh ACAD 2011 ETRS-GK25 10200</small>

 Museovirasto puh. 050 45521	Hämeenlinna Hämeen linnan vallihauta	Mittauspiirustus Rantapaalut kaupungin pohjakartalla	
	Museovirasto Kulttuuriperintön hoito Restauraatio J. Hymälä, P. Hakaranta	Mk: 1:100 12.11.2014	No: ACAA0 2011

81.6

 Museovirasto puh. 050 45521	Hämeenlinna Hämeen linnan vallihauta	Mittauspiirustus Rantapaalut kaupungin pohjakartalla	
	Museovirasto Kulttuurimäntien hoito Restaurointi J. Hymälä, T. Luukkainen, P. Hakaropä	Mk: 1:100 25.8. ja 12.11.2014	No: ACAD 2011

88.2

84.3

51

52

5

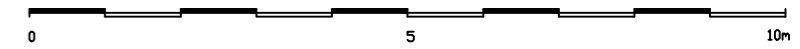
2
1.75 +83.15
+81.40

82.1

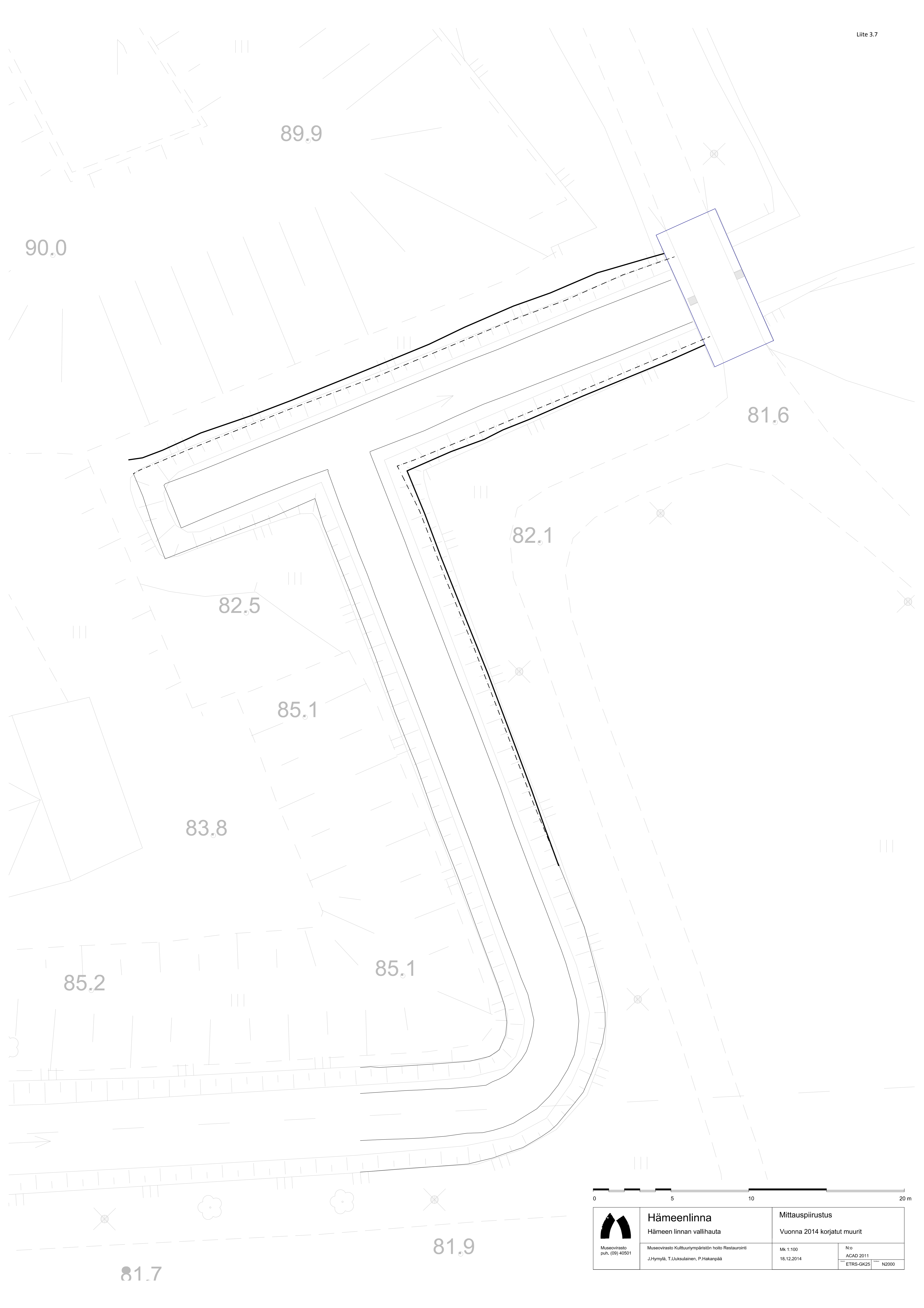
1 +82.06
11.36 +70.70

84.5

III: NKA

	Hämeenlinna	Mittauspiirustus	
	Hämeen linnan vallihauta	Kairauspisteet kaupungin pohjakartalla	
Museovirasto puh. 050 40521	Museovirasto Kulttuurimäntön hoto Restaurointi J. Hymälä, T. Luukkainen, P. Hakaröppä	Mk: 1:100 28.11.2014	No: ACAD 2011 ETRS-GRS2 10200

 Museovirasto puh. (09) 40501	Hämeenlinna Hämeen linnan vallihauta		Mittauspiirustus Vuonna 2014 korjatut muurit	
	Museovirasto Kulttuuriympäristön hoito Restaurointi J.Hymylä, T.Uuksulainen, P.Hakanpää		Mk 1:100 18.12.2014	N:o ACAD 2011 ETRS-GK25 N2000

Kuvaluettelo, Hämeenlinna, Hämeen linnan vallihauta 2014

Arkisto- ja tietopalvelut, Arkeologian kuvakokoelma, Digikuvakokoelma

Kuvan numero	Aihe	Kuvaaja	Valmistusaika
AKDG4222:1	Eteläinen polygoni ennen kuoppien kaivamista. Kuvattu idästä.	Päivi Hakanpää	16.6.2014
AKDG4222:2	Itärannan alue ennen kuoppien kaivamista. Kuvattu etelästä.	Päivi Hakanpää	16.6.2014
AKDG4222:3	Eteläinen polygoni aitalopat pystytettynä. Kuvattu lännestä.	Päivi Hakanpää	19.6.2014
AKDG4222:4	Itärannan alueella on aitalopat pystytettynä. Kuvattu etelästä.	Päivi Hakanpää	26.6.2014
AKDG4222:5	Aidan tolppien paikkoja on merkitsemässä Janne Hymylä ja Tiivo Uuksulainen. Kuvattu lounaasta.	Päivi Hakanpää	16.6.2014
AKDG4222:6	Jari Kaseva kaivaa aidan perustuskuoppaa pienellä kaivinkoneella. Kuvattu lännestä.	Päivi Hakanpää	16.6.2014
AKDG4222:7	Janne Hymylä ja Päivi Hakanpää dokumentoimassa aidan perustuskuoppia kesäkuun räntäsateessa. Kuvattu idästä.	Tiivo Uuksulainen	17.6.2014
AKDG4222:8	Kivituhkalla tasattu aidan perustuskuopan pohja. Kuvattu etelästä.	Päivi Hakanpää	19.6.2014
AKDG4222:9	Jari Kaseva ja Ville Nieminen asentavat tolppaa kuoppaan. Kuvattu luoteesta.	Päivi Hakanpää	17.6.2014
AKDG4222:10	Betonitolpan paikkaa ovat tarkistamassa Jari Kaseva ja Janne Hymylä. Kuvattu pohjoisesta.	Päivi Hakanpää	19.6.2014
AKDG4222:11	Aidan perustuskuopat täytettiin soralla. Kuvattu koillisesta.	Päivi Hakanpää	19.6.2014
AKDG4222:12	Aidan perustuskuoppien soratäytön päälle laitettiin mursketta. Kuvattu koillisesta.	Päivi Hakanpää	19.6.2014
AKDG4222:13	Aidan perustuskuopan pinnalle laitettiin multaa ja kylvettiin nurmikonsiementä. Kuvattu etelästä.	Päivi Hakanpää	26.6.2014
AKDG4222:14	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopan nro 3 pohjoisprofiili. Kuvattu etelästä.	Päivi Hakanpää	16.6.2014
AKDG4222:15	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopan nro 4 länsiprofiili. Kuvattu idästä.	Päivi Hakanpää	16.6.2014
AKDG4222:16	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopasta nro 4 löytynyt muototiilen katkelma.	Tiivo Uuksulainen	16.6.2014
AKDG4222:17	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopan nro 5 itäprofiili. Kuvattu lännestä.	Päivi Hakanpää	16.6.2014
AKDG4222:18	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopasta nro 5 löytynyt rauta-avain.	Tiivo Uuksulainen	16.6.2014
AKDG4222:19	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopan nro 6 länsiprofiili. Kuvattu idästä.	Päivi Hakanpää	17.6.2014
AKDG4222:20	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopasta nro 6 löytynyt rautahela.	Päivi Hakanpää	17.6.2014
AKDG4222:21	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopan nro 7 länsiprofiili. Kuvattu idästä.	Päivi Hakanpää	17.6.2014
AKDG4222:22	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopasta nro 7 löytyi rautakuonaa.	Päivi Hakanpää	17.6.2014
AKDG4222:23	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopan nro 8 länsiprofiili. Kuvattu idästä.	Päivi Hakanpää	17.6.2014
AKDG4222:24	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopan nro 11 pohjoisprofiili. Kuvattu etelästä.	Tiivo Uuksulainen	18.6.2014

Kuvan numero	Aihe	Kuvaaja	Valmistusaika
AKDG4222:25	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopasta nro 13 löytyi posliinilautasen reunapala.	Päivi Hakanpää	18.6.2014
AKDG4222:26	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopan nro 14 länsiprofiili. Kuvattu idästä.	Tiivo Uuksulainen	18.6.2014
AKDG4222:27	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopasta nro 14 löytyi lasipullon kylkipala.	Päivi Hakanpää	18.6.2014
AKDG4222:28	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopan nro 17 länsiprofiili. Kuvattu idästä.	Tiivo Uuksulainen	18.6.2014
AKDG4222:29	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopasta nro 17 löytyi rautahela.	Päivi Hakanpää	18.6.2014
AKDG4222:30	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopasta nro 17 löytyi ikkunalasia, jonka lasimassa oli vihreää ja irisoitunutta.	Päivi Hakanpää	18.6.2014
AKDG4222:31	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopan nro 19 koillisprofiili. Kuvattu lounaasta.	Tiivo Uuksulainen	18.6.2014
AKDG4222:32	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopasta nro 19 löytyi saviastian pohjapala, jonka sisäpuolella oli lyijylasitus.	Päivi Hakanpää	18.6.2014
AKDG4222:33	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopasta nro 19 löytyi saviastian pohjapala, jonka sisäpuolella oli lyijylasitus ja ulkopinta lasittamaton.	Päivi Hakanpää	18.6.2014
AKDG4222:34	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopan nro 22 kaakkoisprofiili. Kuvattu luoteesta.	Päivi Hakanpää	17.6.2014
AKDG4222:35	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopasta nro 22 löytyi rautanauvoja ja ikkunalasia, jonka lasimassa oli vihreää.	Päivi Hakanpää	17.6.2014
AKDG4222:36	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopan nro 23 itäprofiili. Kuvattu lännestä.	Tiivo Uuksulainen	19.6.2014
AKDG4222:37	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopasta nro 24 löytyi rautanauja ja kivitavarasta valmistettu kivennäisvesipullon kylkipala.	Päivi Hakanpää	19.6.2014
AKDG4222:38	Eteläinen polygoni, aidan perustuskuopasta nro 24 löytyi keraamisen putken pala ja pullon kylkipala, jonka lasimassa oli vihreää.	Päivi Hakanpää	19.6.2014
AKDG4222:39	Itäranta, aidan perustuskuopan nro 25 itäprofiili. Kuvattu etelästä.	Tiivo Uuksulainen	19.6.2014
AKDG4222:40	Itäranta, aidan perustuskuopan nro 26 itäprofiili. Kuvattu etelästä.	Tiivo Uuksulainen	19.6.2014
AKDG4222:41	Itäranta, aidan perustuskuopan nro 29 länsiprofiili. Kuvattu idästä.	Tiivo Uuksulainen	23.6.2014
AKDG4222:42	Itäranta, aidan perustuskuopan nro 36 koillisprofiili. Kuvattu lounaasta.	Päivi Hakanpää	20.8.2014
AKDG4222:43	Itäranta, aidan perustuskuopan nro 37 koillisprofiili. Kuvattu lounaasta.	Päivi Hakanpää	20.8.2014
AKDG4222:44	Itäranta, aidan perustuskuopasta nro 37 löytyi kirkasta tasolasia.	Päivi Hakanpää	20.8.2014
AKDG4222:45	Itäranta, aidan perustuskuopasta nro 39 löytyi pullolasia, jonka lasimassa oli vihreää.	Päivi Hakanpää	20.8.2014
AKDG4222:46	Itäranta, aidan perustuskuopan nro 40 länsiprofiili. Kuvattu idästä.	Päivi Hakanpää	20.8.2014
AKDG4222:47	Itäranta, aidan perustuskuopan nro 41 länsiprofiili. Kuvattu idästä.	Päivi Hakanpää	25.8.2014

Kuvan numero	Aihe	Kuvaaja	Valmistusaika
AKDG4222:48	Itäranta, aidan perustuskuopasta nro 41 löytyi rautanaula.	Päivi Hakanpää	25.8.2014
AKDG4222:49	Itäranta, aidan perustuskuopan nro 41 kohdalla aita pystytettynä. Kuvattu etelästä.	Päivi Hakanpää	12.11.2014
AKDG4222:50	Hämeen linnan lounaisosa ennen aidan perustuskuoppien kaivamista. Kuvattu luoteesta.	Päivi Hakanpää	21.8.2014
AKDG4222:51	Hämeen linnan lounaisosan aita valmiina. Kuvattu luoteesta.	Päivi Hakanpää	12.11.2014
AKDG4222:52	Hämeen linnan lounaisosa, aita valmiina. Kuvattu kaakosta.	Päivi Hakanpää	12.11.2014
AKDG4222:53	Hämeen linnan lounaisosa, aidan perustuskuopasta nro 42 poistettiin vanha aitatolppa ja tolpan paikkaa siirrettiin. Kuvassa näkyy konterskarppimuurin kuorikivien taakse laitettua kivilouhetta. Kuvattu luoteesta.	Päivi Hakanpää	22.8.2014
AKDG4222:54	Hämeen linnan lounaisosa, aidan perustuskuopassa nro 43 vanha aitatolppa katkesi siirrettäessä. Kuvattu kaakosta.	Päivi Hakanpää	25.8.2014
AKDG4222:55	Hämeen linnan lounaisosa, aidan perustuskuopan nro 43 koillisprofiili, jossa näkyy konterskarppimuurin kuorikivien taakse laitettua kivilouhetta. Kuvattu lounaasta.	Päivi Hakanpää	25.8.2014
AKDG4222:56	Hämeen linnan lounaisosa, aidan perustuskuopan nro 44 luoteisprofiili. Kuvattu kaakosta.	Päivi Hakanpää	22.8.2014
AKDG4222:57	Hämeen linnan lounaisosa, aidan perustuskuopan nro 46 luoteisprofiili. Kuvattu kaakosta.	Päivi Hakanpää	22.8.2014
AKDG4222:58	Hämeen linnan lounaisosa, aidan perustuskuopasta nro 46 löytyi kaakelilistan pala	Päivi Hakanpää	12.12.2014
AKDG4222:59	Hämeen linnan lounaisosa, aidan perustuskuopasta nro 47 löytyi posliiniastian pohjapala.	Päivi Hakanpää	12.12.2014
AKDG4222:60	Hämeen linnan lounaisosa, aidan perustuskuopan nro 48 luoteisprofiili. Kuvattu kaakosta.	Päivi Hakanpää	22.8.2014
AKDG4222:61	Hämeen linnan lounaisosa, aidan perustuskuopan nro 50 luoteisprofiili. Kuvattu kaakosta.	Päivi Hakanpää	22.8.2014
AKDG4222:62	Hämeen linnan lounaisosa, aidan perustuskuopan nro 52 luoteisprofiili. Kuvattu kaakosta.	Päivi Hakanpää	22.8.2014
AKDG4222:63	Hämeen linnan lounaisosa, aidan perustuskuopan nro 53 lounaisprofiili. Kuvattu koillisesta.	Päivi Hakanpää	22.8.2014
AKDG4222:64	Hämeen linnan lounaisosa, aidan perustuskuopasta nro 53 löytyi pullolasin kylkipala, jonka lasimassa oli ruskeanvihreää.	Päivi Hakanpää	12.12.2014
AKDG4222:65	Hämeen linnan lounaisosa, aidan perustuskuopasta nro 56 paljastui kaupungin kiintopiste vanhan tolpan luoteispuolelta. Kuvattu lounaasta.	Päivi Hakanpää	22.8.2014
AKDG4222:66	Hämeen linnan lounaisosa, aidan perustuskuopan nro 57 luoteisprofiili. Kuvattu kaakosta.	Päivi Hakanpää	22.8.2014
AKDG4222:67	Vallihaudan pohjoispuolella, Vanajaveden rannalla, oli puupaaluja. Kuvattu pohjoisesta.	Päivi Hakanpää	12.11.2014
AKDG4222:68	Vallihaudan pohjoispuolella, Vanajaveden rannalla, oli puupaaluja. Kuvattu etelästä.	Päivi Hakanpää	12.11.2014
AKDG4222:69	Vallihaudan pohjoispuolella, Vanajaveden rannalla, oli puupaaluja. Kuvattu pohjoisesta.	Janne Hymylä	12.11.2014
AKDG4222:70	Vallihaudan pohjoispuolella, Vanajaveden rannalla olevista puupaaluista osa oli kasvillisuuden peittämiä. Kuvattu idästä.	Päivi Hakanpää	12.11.2014

Kuvan numero	Aihe	Kuvaaja	Valmistusaika
AKDG4222:71	Vallihaudan pohjoispuolella Vanajaveden rannalla olevia puupaaluja dokumentoimassa Janne Hymylä. Kuvattu etelästä.	Päivi Hakanpää	12.11.2014
AKDG4222:72	Vallihaudan eteläpuolella, Vanajaveden rantahiekassa, oli puupaaluja. Kuvattu lounaasta.	Päivi Hakanpää	12.11.2014
AKDG4222:73	Vallihaudan eteläpuolella, Vanajaveden rantahiekassa, oli puupaaluja. Kuvattu koillisesta.	Päivi Hakanpää	12.11.2014
AKDG4222:74	Vallihaudan eteläpuolella rantavedessä olevia puupaaluja. Etualan iso paalu lienee kuulunut purettuun puusiltaan.	Janne Hymylä	12.11.2014
AKDG4222:75	Vallihaudan eteläpuolella rantavedessä olevia puupaaluja. Etualan iso paalu lienee kuulunut purettuun puusiltaan. Kuvattu lounaasta.	Janne Hymylä	12.11.2014
AKDG4222:76	Vallihaudan eteläpuolella rannalla oli iso paalu, joka paalu lienee kuulunut purettuun puusiltaan. Kuvattu pohjoisesta.	Janne Hymylä	12.11.2014
AKDG4222:77	Vallihaudan eteläpuolella rantavedessä ja rannalla oli kolme paalua rinnakkain. Kuvattu lounaasta.	Janne Hymylä	12.11.2014
AKDG4222:78	Vallihaudan eteläpuolen paaluja dokumentoimassa Päivi Hakanpää. Kuvattu lounaasta.	Janne Hymylä	12.11.2014
AKDG4222:79	Vallihaudan lounaisosa, tekniikkasillan ympäristö ennen maaperätutkimuksia. Kuvattu etelästä.	Päivi Hakanpää	28.11.2014
AKDG4222:80	Vallihaudan lounaisosassa Jussi Pynnönen ja Mikko Vikman kairaamassa H-sondilla näytettä kairauspisteestä n:o 1.	Päivi Hakanpää	28.11.2014
AKDG4222:81	Jussi Pynnönen tärykairaamassa kairauspistettä nro 1. Kuvattu etelästä.	Päivi Hakanpää	28.11.2014
AKDG4222:82	Jussi Pynnönen ja Mikko Vikman kairaavat näytettä H-sondilla kairauspisteestä n:o 2. Piste sijaitti vallihaudan lounaisosassa, 3. puolibastionin oikean siiven maavallissa.	Päivi Hakanpää	28.11.2014
AKDG4222:83	Vallihaudan lounaisosan kairauspisteen nro 1 maanäyte nro 1 otettiin noin metrin syvyydestä.	Päivi Hakanpää	28.11.2014
AKDG4222:84	Vallihaudan lounaisosan kairauspisteen nro 1 maanäyte nro 2 on otettu 1,2 metrin syvyydestä.	Päivi Hakanpää	28.11.2014
AKDG4222:85	5. puolibastionin oikean sivun eskarppimuurin takaa on poistettu maata ennen muurin korotusten aloittamista. Kuvattu etelästä.	Päivi Hakanpää	27.5.2014
AKDG4222:86	5. puolibastionin oikean sivun eskarppimuri ennen vesieristyksen asentamista. Kuvattu lounaasta.	Päivi Hakanpää	10.10.2014,
AKDG4222:87	5. puolibastionin oikean sivun eskarppimuri muurin korotus valmiina. Muurin taustalle laitettiin siirtonurmea ja keskellä on koealue, jossa on nurmikunntaa. Kuvattu lounaasta.	Päivi Hakanpää	11.12.2014
AKDG4222:88	5. puolibastionin oikean sivun eskarppimuurin korotus valmiina. Muurin taustalle laitettiin siirtonurmea ja keskellä on koealue, jossa on nurmikunntaa. Kuvattu idästä.	Päivi Hakanpää	12.11.2014
AKDG4222:89	5. puolibastionin oikean sivun kontreskarppimuri ennen korotuksia. Kuvattu koillisesta.	Päivi Hakanpää	20.5.2014
AKDG4222:90	5. puolibastionin oikean sivun kontreskarppimuurin takaa on poistettu maata ennen muurin korotusten aloittamista. Kuvattu luoteesta.	Päivi Hakanpää	24.8.2014

Kuvan numero	Aihe	Kuvaaja	Valmistusaika
AKDG4222:91	5. puolibastionin oikean sivun kontreskarppimuurin takaa on poistettu maata ennen muurin korotusten aloittamista. Kuvattu pohjoisesta.	Päivi Hakanpää	25.8.2014
AKDG4222:92	5. ja 4. puolibastionien kontreskarppimuurien takaa on poistettu maata ennen muurin korotusten aloittamista. Kuvattu luoteesta.	Päivi Hakanpää	25.8.2014
AKDG4222:93	4. puolibastionin kontreskarppimuurin korotus ja aita valmiina. Kuvattu lounaasta.	Päivi Hakanpää	10.10.2014
AKDG4222:94	4. puolibastionin kontreskarppimuurin uusi kiviä asentamassa Juha Nieminen ja Esa Korpijärvi. Kuvattu koillisesta.	Päivi Hakanpää	10.10.2014
AKDG4222:95	4. puolibastionin kontreskarppimuurin pohjoisosaa. Kuvassa näkyy muurin taustalta poistettujen täyttömaakerrosten profiili. Kuvattu lounaasta.	Päivi Hakanpää	25.8.2014
AKDG4222:96	4. puolibastionin kontreskarppimuurin pohjoisosaa. Kuvassa näkyy muurin taustalta poistettuja täyttömaakerrosten profiili. Kuvattu lounaasta.	Päivi Hakanpää	25.8.2014
AKDG4222:97	4. puolibastionin kontreskarppimuurin eteläosaa. Kuvassa näkyy muurin taustalta poistettuja täyttömaakerroksia. Kuvattu luoteesta.	Päivi Hakanpää	25.8.2014
AKDG4222:98	4. puolibastionin kontreskarppimuurin pohjoisosan korotus valmiina. Kuvattu lounaasta.	Päivi Hakanpää	12.11.2014
AKDG4222:99	4. puolibastionin kontreskarppimuurin eteläosan korotus melkein valmiina. Kuvattu luoteesta.	Päivi Hakanpää	12.11.2014
AKDG4222:100	Jari Kaseva on nostamassa kiviä muurin korotuksia varten 5. puolibastionin edustalla. Kuvattu luoteesta.	Päivi Hakanpää	10.6.2014
AKDG4222:101	Ville Nieminen tarkastaa korotetun 5. puolibastionin eskarppimuurin linjaa. Kuvattu kaakosta.	Päivi Hakanpää	10.6.2014
AKDG4222:102	Juha Nieminen muokkaa kiviä 4. puolibastionin kontreskarppimuurin korotusosaan. Kuvattu kaakosta.	Päivi Hakanpää	12.11.2014
AKDG4222:103	Janne Hymylä mittaamassa 5. puolibastionin eskarppimuurin valmista muurinkorotusta. Kuvattu kaakosta.	Päivi Hakanpää	12.11.2014
AKDG4222:104	Hämeen linnan lounaisosa ennen puiden kaatamista vallihaudan vierestä. Kuvattu kaakosta.	Päivi Hakanpää	21.8.2014
AKDG4222:105	Hämeen linnan lounaisosan puita poistettiin vallihaudan vierestä. Kuvattu kaakosta.	Päivi Hakanpää	25.8.2014
AKDG4222:106	Hämeen linnan eteläosassa kaadetaan puita 3. puolibastionin vallihaudan vierestä. Kuvattu etelästä.	Päivi Hakanpää	25.8.2014
AKDG4222:107	Hämeen linnan eteläosassa poistettiin puita 3. puolibastionin vallihaudan vierestä. Kuvattu lounaasta.	Päivi Hakanpää	25.8.2014
AKDG4222:108	Vallihaudan restaurointeja esittelevä tiedotustilaisuus järjestettiin toukokuussa 2014. Kuvassa vasemmalta oikealle suunnittelija Sanna Ihatsu, Vanajan Vankilan esimies, rakennuttajapäällikkö Timo Korhonen, rakennuttajakonsultti Ville Varjo, Yle Hämeen ja Hämeen Sanomien toimittajia sekä urakoitsija Jari Kaseva.	Päivi Hakanpää	19.5.2014

Senaatti-kiinteistöt / Turkoosi 11 Oy
Ville Varjo

Perustamistapalausunto, Hämeenlinnan tekniikkasilta, Kustaa III:n katu

Pohjatutkimukset

Kohteessa on tehty kaksi kappaletta painokairausa sekä otettu häiriintyneitä maanäytteitä yhdestä pisteestä noin 1 m syvyydeltä. Painokairaus on tunkeutunut sillan länsipäässä noin 11 m syvyydellä. Sillan itäpäässä painokairaus on pysähtynyt noin 2 m syvyydellä kiiven tai kallioon.

Pohjasuhteet

Pohjatutkimusten perusteella maaperä on pintaosiltaan rakennettua täyttöä noin 3 m syvyydelle asti. Tämän alapuolella maaperä on hienoa hiekkaa silttiä tai savea. Maa on routivaa.

Sillan perustaminen

Suunnitteluperusteiden mukaan siltaa ei käytetä säännöllisenä kulkureittinä ja silta mitoitetaan satunnaiselle henkilöliikenteelle. Siltaan ei kohdistu ajoneuvokuormia

Silta voidaan perustaa maanvaraisena noin 1 m syvyydelle eli tasolle +81,00. Sillan perustukset tehdään laattamaisena anturana. Perustukset tuetaan sillan kanteen siten, että maanpaineen aiheuttama vaakakuorma välittyy kannen välityksellä sillan toisessa päässä olevalle perustukselle ja tätä kautta maahan. Perustuksilta maahan kohdistuvan käyttötilan mukaisen pohjapaineen on oltava alle 50 kN/m². Sillan rakenteessa on varauduttava vähäisiin 0-20 mm painumiin. Perustukset routasuojataan tekemällä perustuksen alle masanvaihto routimattomasta murskeesta, joka ulottuu roudattomaan syvyyteen asti.

Tampereella 29.12.2014

A-Insinöörit Suunnittelu Oy
Geosuunnittelu

Laatinut: Mauri Kulman

Vallihaudan pohjoispuolen rantapaalujen koordinaatit

1. x=6766150.31, y=25470711.71, z=79.82
2. x=6766150.20, y=25470711.78, z=79.77
3. x=6766149.98, y=25470711.88, z=79.80
4. x=6766150.05, y=25470711.70, z=79.82
5. x=6766150.14, y=25470711.55, z=79.91
6. x=6766149.95, y=25470711.61, z=79.86
7. x=6766149.85, y=25470711.77, z=79.78
8. x=6766149.78, y=25470711.60, z=79.83
9. x=6766149.71, y=25470711.95, z=79.77
10. x=6766149.61, y=25470712.07, z=79.76
11. x=6766149.42, y=25470712.38, z=79.72
12. x=6766149.68, y=25470712.42, z=79.72
13. x=6766149.22, y=25470712.34, z=79.70
14. x=6766149.36, y=25470711.95, z=79.77
15. x=6766149.56, y=25470711.80, z=79.79
16. x=6766149.58, y=25470711.39, z=79.87
17. x=6766149.40, y=25470711.36, z=79.87
18. x=6766149.27, y=25470711.29, z=79.86
19. x=6766149.32, y=25470711.11, z=79.91
20. x=6766149.18, y=25470711.13, z=79.90
21. x=6766149.14, y=25470711.01, z=79.77
22. x=6766149.20, y=25470711.47, z=79.83
23. x=6766149.13, y=25470711.40, z=79.83
24. x=6766149.01, y=25470711.32, z=79.82
25. x=6766149.02, y=25470711.79, z=79.79
26. x=6766148.87, y=25470711.64, z=79.80
27. x=6766148.65, y=25470711.88, z=79.79
28. x=6766148.74, y=25470711.43, z=79.82
29. x=6766148.69, y=25470711.10, z=79.86
30. x=6766148.73, y=25470710.83, z=79.88
31. x=6766148.49, y=25470710.96, z=79.87
32. x=6766148.50, y=25470711.24, z=79.82
33. x=6766148.48, y=25470711.44, z=79.80
34. x=6766148.26, y=25470711.32, z=79.82
35. x=6766148.16, y=25470711.08, z=79.85
36. x=6766148.09, y=25470711.33, z=79.81
37. x=6766147.99, y=25470711.15, z=79.86
38. x=6766147.99, y=25470711.45, z=79.81
39. x=6766147.80, y=25470711.34, z=79.81
40. x=6766148.21, y=25470711.53, z=79.79
41. x=6766148.34, y=25470711.64, z=79.81
42. x=6766147.72, y=25470710.10, z=80.32
43. x=6766147.91, y=25470710.41, z=80.09
44. x=6766147.78, y=25470710.37, z=80.05
45. x=6766147.91, y=25470710.20, z=80.11
46. x=6766147.68, y=25470710.47, z=79.95

Vallihaudan eteläpuolen rantapaalujen koordinaatit

1. x=6765959.52, y=25470882.63, z=79.93
2. x=6765959.68, y=25470883.15, z=79.90
3. x=6765959.42, y=25470883.21, z=79.96
4. x=6765959.66, y=25470883.41, z=79.99
5. x=6765959.82, y=25470883.40, z=79.84
6. x=6765959.91, y=25470883.70, z=79.85
7. x=6765959.70, y=25470883.83, z=80.01
8. x=6765959.79, y=25470883.96, z=79.99
9. x=6765960.08, y=25470883.93, z=79.79
10. x=6765960.10, y=25470884.15, z=79.82
11. x=6765960.05, y=25470884.39, z=79.85
12. x=6765960.42, y=25470884.94, z=79.97
13. x=6765962.60, y=25470895.24, z=80.51
14. x=6765966.22, y=25470906.44, z=80.47
15. x=6765968.58, y=25470911.94, z=79.81
16. x=6765967.92, y=25470912.17, z=79.90
17. x=6765967.17, y=25470912.54, z=79.94
18. x=6765968.83, y=25470907.88, z=79.70
19. x=6765968.69, y=25470907.79, z=79.68
20. x=6765968.70, y=25470907.63, z=79.69
21. x=6765968.48, y=25470907.82, z=79.68
22. x=6765968.57, y=25470907.62, z=79.73
23. x=6765968.46, y=25470907.49, z=79.73
24. x=6765968.38, y=25470907.33, z=79.84
25. x=6765968.31, y=25470907.17, z=79.81
26. x=6765968.32, y=25470906.98, z=79.79
27. x=6765968.50, y=25470907.07, z=79.80
28. x=6765968.49, y=25470906.92, z=79.78
29. x=6765968.31, y=25470906.59, z=79.74
30. x=6765968.10, y=25470906.66, z=79.82
31. x=6765968.06, y=25470906.47, z=79.73
32. x=6765968.02, y=25470906.19, z=79.76
33. x=6765960.66, y=25470889.50, z=79.91
34. x=6765964.81, y=25470900.63, z=80.30
35. x=6765971.01, y=25470917.38, z=79.78